Божественні сказання земель слов’янських

Записала Анна Зубкова

За редакцією
Володимира Антонова

Переклад з російської
Катерини Остапущенко

Редактор українського тексту
Лілія Берест

Нині розкажемо вам стародавні сказання, що повертають на Землю Мудрість Правічну! Слухайте правду про яву справдешню! Знання про Бога почуйте!

Любові золотим струмком
Чарівні слова потечуть,
Билиці й небилиці з-за обрію казок
Знову до нас принесуть!

Сонця торкнеться кожного
Усміх живий, золотий!
І ніжно, ласкаво обійме
Спокій усіх чарівний!

Потече по доброму світу
Пісня — дзвінким джерелом!
І душі пробудить від сну
Променів сяйвом любов!

Радість в серцях заіскриться!
Стане законом добро!…
Хочеш дізнатись, що треба,
Щоби це відбулось?

Лада,
жовтень 2009

Spis treści

Передмова 4
Лада 5
Сказання про дівицю-золоті коси 5
Сказання про мандрівки Івана в незнаній країні 24
Василько 44
Сказання про золоту сосну 44
Сказання про Марусю-Ромашку 51
Курган-Баши 59
Сказання про Радосвіта і його рать 59
Ассиріс 80
Сказання про смерть і Вогненне Серце ... 80
Рекомендована література 114

Передмова

На землях, котрі населяли народи, що тепер називають слов'янськими, була особлива культура, особлива традиція передавати знання за допомогою сказань. Це не були уроки, які треба вивчати, але оповіді, де йшлося і про мораль, і про історію Землі, і про прийоми розвитку душі, і про Бога-Творця.

Вони були розмаїті. Їх переказували на свій лад — залежно від слухачів. Довгими зимовими вечорами їх могли розповідати дід чи баба онукам. Або ж Волхви, що заходили до поселення, оповідали неквапно про те, навіщо і як людям жити, як уникнути хвороб і нещасть, як навчитися жити щасливо й радісно, як поводитися в разі труднощів і лиха. Знання, розказані як чарівні казки чи бувальщина, ставали нагадуванням про те, як Бог заповідав людям жити на землі.

Сказання ті вчили людей правильно мислити, відчувати й чинити. І це аж ніяк не було нудно. Прекрасні приклади хотілося наслідувати і дорослим, і дітям. І соромно ставало тим, хто про себе натяки неприємні чув у тих сказаннях. Посварені — шукали між собою примирення. А ті, що лихе вчинили, — думали, як помилки виправити.

Не зовсім так, як колись, прозвучать ці сказання тепер, бо змінилися люди й устрій людського життя вже інакший.

Але кожен із Нас, Хто говоритиме, спробує відродити головне — духовний підручник має

стати цікавою оповіддю, яку надовго запам'ятає кожна душа.

Зараз неквапливо Один за Одним розповідатимуть Свої сказання Божественні Вчителі. Слухайте!

Лада

Сказання про дівицю-золоті коси

Було це у давні часи… Жили тоді на Русі люди невеликими поселеннями, що складалися з кількох сімей. Жили спокійно, неквапливо й радісно. В любові та злагоді їхнє життя минало.

В одному такому селищі народилася дівчинка. Росла вона — і що не рік, то гарніша ставала — усім людям на втіху, батькові й матері на радість!

Поки маленька вона була — і світ навколо неї був невеликий. Дім та садок, та поле недалечко, де пшениця росте, та ліс дальній, куди по гриби та ягоди ходять, та річенька чиста, та озеро.

Що старшою ставала дівчина — то яскравіше краса її проявлялася.

І таке в ній усе було ладне й прекрасне, що називали її Ладонька, поки була маленька, а як виросла — Ладою стала.

Усе в ній було хóроше: і вдачею добра й ласкава, і станом струнка. А як усміхнеться кому зустрічному — ніби зорю світанкову дарує! В очі їй хто зазирне — в неба голубінь шубовсне!

Та найбільше дивувалися люди золоту її кіс: густе й золоте волосся вона мала. Якщо в коси заплітала його дівиця — ніби колосся стигле, налите сяяли коси! А як розпустить — то мов снопи золотих сонячних променів розсипалися по плечах, огортали її майже до п'ят і осявали все довкола — ніби водоспад світла сонячного ринув!

Та головну таємницю її краси не всі знали, були це серце любляче, любов до всіх та ласка! Немов світло сонячне золоте з серця її духовного лилося повсякчас — і до людини кожної, і до деревця, і до квітів, і до трав, і до всілякої живності.

Й усі створіння тяглися назустріч цим теплу та ласці! І змінювалися вони, коли поруч були! Забували тоді про смуток, самі добріші та ласкавіші ставали!

Тільки судженого вона ще не мала…

* * *

… Одного разу насунуло на ті землі плем'я чужоземне, на конях лихих налетіло… Кого вбили, а кого забрали в полон до країни далекої…

Напали ті воїни і на поселення, де дівиця-золоті коси жила…

Схопив її один чужоземець зі смаглявим лицем, зв'язав, впоперек коня перекинув — та й помчав навзаводи з вітром…

Приїхав він до шатрів та багать своїх. А керманич їхній головний, як узрів дівицю-золоті коси, закричав щось своєю мовою гучно — й відібрав полонянку. Та й до своїх полонених її помістив. Наказав охороняти її: не для простого вояка така красуня, відвезти її ханові треба в наложниці, і за це — перепадуть їм чималі нагороди та почесті…

Гірко плакала дівиця-золоті коси, тужила через землю спаплюжену, через людей загиблих, через неволю, в якій опинилася… Від печалі та сліз стало тьмяніти в ній сяйво світла живого, ніби хмарами дощовими затягло небо й не видно стало сонечка…

* * *

Довго в біді та журбі час тягнеться… А все ж, те, що почалося, завжди має кінець…

Зібрали воїни зі смаглявими лицями багато полонених із різних земель і привели їх до своєї країни — спекотної від сонця денного, холодної від мороку нічного, химерної звичаями своїми…

Щодня годували вони полонених лише раз.

Якось помітила дівиця-золоті коси, що є серед полонених старий чоловік, сивиною убілений. І коли прислужники воїнів роздають їжу, то не дають йому нічого: нащо годувати старого, все одно помре незабаром…

Тоді, як побачила вона це, підійшла до старого й віддала йому свою їжу з уклоном:

— Ти попоїж, дідусю!

Старий узяв їжу, навпіл розділив — собі й дівиці-золоті коси. Та й каже:

— Добре в тебе серце, красуню! Тільки від журби та печалі слабко стало світло серденька твого до всіх литися-струменіти!

— Та як же мені не журитися? Змучилося серце в неволі: за землею рідною, за татом, за матінкою скучило! Ланню прудконогою додому б я побігла, лебідкою білокрилою полетіла б!…

— Не все, що тобі нині бідою здається, — біда. З тієї біди добро може народитися — і для тебе, й для інших людей!

— Як же не біда це: забрали мене з рідного дому, в неволі тримають і чужоземному ханові в наложниці везуть?

— Доля твоя, Ладо, що тобі зараз гіркою здається, — щастям великим може обернутися! І стежину любові може прокласти вона крізь багато країн та до різних народів.

— Звідки ти ім'я моє знаєш, дідусю? Як ти минуле й майбутнє бачиш? Хіба таке можливо?

— Я і минуле, і майбутнє відаю. Адже минуле — це лише дрібна причина майбутнього! Я ж бо знаю, як такóму майбутньому статися, котре я прекрасним задумати можу! Знаю й те, що для цього робити потрібно.

— Навчи мене, дідусю!

— Ходять по землях різних Волхви й мудреці. Й коли знаходять вони душу осяйну, то навчають її знань великих — щоб могла душа любов'ю своєю Землю осявати й інші душі навчати мудрості й любові, доброти й турботи про все живе на Землі.

Поглянь: от посеред лиха, полонені недоброю волею, — знайшли ми з тобою одне одного!… Мудрість у цім велика!

Зрозумій: всіляку подію, навіть лихо, що з людиною коїться, задумав Творець на користь велику душі й усьому Творінню!

— Якщо ти — чародій і Волхв правдивий, якщо ти все можеш, усе відаєш, дідусю, — чому ж ти звідси не втечеш, чому нас усіх не звільниш?

— Свобода, Ладонько, не лише в тім, що є можливість йти, куди захочеш, їсти й відпочивати, коли забажаєш!

Моя свобода, дівчинко, в тому, що я живу, поєднаний з усім світом — моєю любов'ю!

Ніхто й ніщо не в змозі заборонити мені виявляти любов!

І ніхто не в змозі змусити мене робити те, що не є любов!

Бо любов моя має Силу Божу: вона — Потік Бога!

Так, я можу миттю опинитися в будь-якому місці, де забажаю. Але я обрав бути тут, щоб навчити тебе моїх секретів. Бо ти мóжеш їх навчитися! І — через це — багатьом людям на Землі зможеш допомогти! Бо зустрінеш, пізнаєш, відкриєш для себе найбільшу Любов, ймення Котрій — Бог!

Люди з різних народів розмаїтими мовами — називають Його різними іменами, і може видатися, що в кожного народу свій Бог. Але це не так! Ти чуєш тут розмови полонених різними мовами, і якщо кожен про одне й те саме скаже — по-різному прозвучать слова, але матимуть один смисл. Отак і Єдиного Бога-Творця по-різному називають люди.

Слухай завжди суть, вловлюй вкладений у слова смисл — і ти вивчиш будь-яку мову значно швидше, ніж якщо просто слова завчатимеш!

Є в багатьох народів мудреці-пророки, котрі Єдиний Всесвітній Початок відчували собою-душею. Кожен з них для свого народу віщував послання від Бога і Його закони життя людям прагнув передати. Душі ті великі — у Злитті з Єдиним Всесвітнім Богом тепер, після смерті їхніх тіл, пе-

ребувають. Справу Своїх земних життів — ті Душі продовжують, долі людей спрямовуючи, підправляючи… І багато народів Їх нині Богами називають…

— Скажи, дідусю, чому ж стільки зла навколо, стільки сліз проливається, стільки горя та болю, стільки жорстоких людей торжествує?

— Зло — добру не перешкода! Зло лише зміцнює добро, робить його мудрішим та сильнішим! Той, хто знає Єдиного Бога, має силу і мудрість, щоб протистояти злу!

Ще тобі треба знати про спокій і терпіння. Коли здається, що зло править подіями в твоєму житті, — пам'ятай про Силу і Мудрість Всесвітнього Бога! І май терпіння, що дає накопичити сили й дочекатися часу, коли зможеш добром подолати зло!

Не журися надто, як бачиш недобре! Це — як на ріллі: якщо дивитися на темні грудки землі навесні, то лише мудрий орач зможе уздріти попереду золоте колосся ланів! Багато праці й терпіння треба вкласти, щоб — на ґрунті життя — з насіння добра зростити прекрасні паростки й дочекатися пори збирати врожай!

* * *

Узявся Волхв щодня вчити дівицю-золоті коси:

— Перше розповім тобі, Ладонько, — як щастя людське сотворюється. Не від зовнішнього походить воно, але від внутрішнього!

У тебе в серці твоєму духовному — живе любов! Світло її — як промінь сонячний, що все може змінювати!

Згадай прекрасний схід сонця — і в серці своєму теж сонечко відчуй! Якщо подивишся вперед із серця свого сонячного — то відчуєш цей промінчик світла! А потім так само поглянь назад у *глибину найтоншу* — і побачиш там Силу Велику Світла Живого Неосяжного! Богом зветься це Світло!

… Навчилася дівиця-золоті коси промінчик, що любов'ю зігріває, відчувати, інших промінчиком тим зігрівати.

— Тепер, як навчилася ти променем тим світити із серденька доброго твого, — нехай і крізь руки твої світло тече, і крізь очі нехай проявляється світло, і думки твої нехай світло це осяває!

Якщо ж бачиш ти, що ослаб промінчик, занурся в *глибину найтоншу* Світла Первісного, з Котрого всі промені виходять, — і Любов Божа та спокій наповнять тебе!

Прагни пізнати, наскільки нескінченне велике те Світло Первісне! Навчися слухати, як те Світло Велике звучить, навчись розуміти, чого те Світло Велике хоче…

В тілі кожної людини є особливі місця, крізь які це Світло Велике може текти. Це — подібно сопілці, на яку грають пастушки. Тоді крізь різні дірочки в сопілці дихання ллється — і стає музикою.

Так і в тілі людському є потаємні канали, порожнини та вікна. Коли ними Світло Велике тече — дивовижна музика ллється! З цією музикою може народитися пісня! Або ж танцювати під неї можна! І дуже багато людей зможуть відчути цю музику серця. Через це — вони Світло Бога побачать, Любов Бога відчують!

Спробуй танцювати й співати так, як це Світло звучить!

… Спробувала дівиця-золоті коси — і пісня дивовижної краси у неї вийшла, всі довкола задивилися-заслухалися, навіть варта про все забула. Затанцювала дівиця-золоті коси — і всі печалі забулися! Ніби промені сонця усього живого торкнулися — і розквітло все навкруги, сповнилося радості й ніжності! Ріка Світла текучого зі струменями співочими лилася над землею, все обіймаючи й голублячи ніжним дотиком! З'єднався голос Лади зі звучанням тих струменів співочих, з'єдналася пісня з Мудрістю Бога, Який промовляє!

Похвалив Волхв Ладу й промовив:

— Скоро розлучимося ми. Але мудру пораду ти завжди почуєш у Світлі Великому, поміч Божа завжди прийде з тобою!

Я відійду тепер туди, куди ти не зможеш зараз піти за мною. Але серед Тих, Хто тобі допомагатиме, я буду завжди!

Навчилася ти, слухаючи серцем духовним, розуміти Божі думки! І слова людські будь-якою мовою здатна тепер розуміти. І зможеш із кожним — його мовою говорити. Бог тебе поведе. А ти про Нього людям пісні серця співатимеш!

* * *

І справді розлучили бранців.

Привезли їх на ринок невільничий і стали продавати: жінок окремо, чоловіків окремо. Ніби вироби коштовні, тканини чи прикраси — виставили на продаж людей…

Поголос про дивовижну полонянку почули й у ханськім палаці.

І розповіли слуги ханові, правителю тієї країни, про дівицю-золоті коси:

— Невільницю, пане, на ринку бачили ми. Вона — прекрасна, як вранішнє сонце! Коси її — подібні до золота, а шкіра — біла, немов молоко! Подейкують, що вона співає пісень, оповідає сказання й танцює — і на всій землі ніхто не зрівняється з нею у цьому!

Охопило хана бажання заволодіти дівицею-золоті коси, він заплатив за неї стільки золота, скільки ще ніколи не віддавали на невільничім ринку…

* * *

Привели нову бранку до хана. І справді — гожа: коси — мов щире золото, очі — як неба блакить!

Каже їй хан:

— Покажи, як ти танцюєш, заспівай мені своїх пісень!

Я тепер — твій єдиний пан! Якщо добре мені служитимеш — відмови ні в чому не знатимеш: прикраси найкращі, строї шовкові — все в тебе буде!

Став так хан говорити з нею. А вона йому його мовою відповідає:

— Не потрібні мені прикраси золоті, строї шовкові! Відпусти мене, хане, додому, на землю мою!

І заспівала пісню — та так, що хан заслухався і навіть сльози до очей підступили!

Він побачив усе, про що співала дівиця-золоті коси: лани просторі, золоті від стиглого колосся, сповнені тиші ліси правічні, ріки спокійні й величні, що неквапно несуть свої води.

Немов лебеді білокрилі у високості, неслися слова пісні. Були в тих словах дивовижні радість, любов і свобода, де вільно й щасливо жити душі!

Та замість того, щоб відпустити полонянку, хан сказав:

— Не відпущу тебе ніколи! Ти прекрасна, як сонце! Твій голос подібний до золотої ріки, він п'янить мене сильніше, ніж вино! Ти будеш моєю!

Став хан догоджати дівиці-золоті коси — щоб полюбитися їй. Подарунки дорогі робив: персні та браслети, вбрання та пахощі.

А вона — все про волю говорить:

— Не співає пташина, народжена вільною, в клітці, навіть якщо клітка та — золота! Птаха, звикла до волі, — у небі крила розправляє!

І не полюбить серце за наказом! Відпусти мене! Коли ти силою любити хочеш змусити — сам же й убиваєш любов! Любов може бути лише вільною! І бути полонянкою — її не змусиш!

— Але я купив тебе! Ти — мені належиш! І — підкоришся!

— Це — зла воля твоя, що дозволяє тобі мене в полоні тримати! Відмовся від зла у собі — й лише тоді про любов справжню дізнатися зможеш!

— Але ж — я такий багатий! У моїй скарбниці не злічити золота й коштовностей! Багато земель належить мені! Багато людей мені коряться! І все це служить мені, належить мені від народження, за правом спадку мого! Мій народ, мої люди — на

те й призначені, щоб працювати, збільшувати моє багатство!…

— Ні! Зовсім не в тім людей призначення, щоб примножувати багатство земне тобі, ще комусь чи собі! Призначення людини — інше! Воно — високе й прекрасне!

При народженні зовсім інше отримує в спадок людина! Великий дар вона має від Бога: може вона стати душею подібна — самому Творцеві! І стане тоді з Ним *Одне*!

Якщо ти гадаєш, що багатство і люди належать тобі, в такому разі ти — поганий правитель! Бо все належить лише Творцеві!

І якщо — за народженням — ти очолюєш країну й народ, то багато доброго міг би зробити для людей! Праведний правитель — належить своєму народові! І добро чинить — країні своїй та підданим своїм!

*** * ***

… Минав час.

Якось попросила дівиця-золоті коси хана:

— Ти казав, що будь-яке моє бажання виконаєш. Виконай же одне моє прохання!

— Виконаю, якщо не в тому прохання, щоб відпустити тебе, — хан відповів.

— Дозволь мені раз на тиждень для всіх людей на площі танцювати й співати.

Погодився хан виконати прохання Лади, але з тією умовою, щоб одягалася вона за місцевим звичаєм: щоб ніхто не бачив лиця її прекрасного й кіс золотих, щоб йому одному краса її належала. І супроводжувати її має завжди озброєна варта:

щоб не викрали її. Й пообіцяти вона має, що не втече.

І дала Лада таку обіцянку.

… Було в тім місті особливе місце — площа. А на ній — за мармуровою огорожею — чисте джерело. І дерева прекрасні довкола росли.

Те джерело належало всім. І хан, і мандрівник простий, і житель усякий — могли напитися з того джерела води найчистішої. Добрі руки в давні часи виклали з каменів чаші для води, посадили дерева. А неподалік були ставки протічні, до яких підходили тамувати спрагу тварини. Були також ставки для людських омовінь.

Завжди безліч народу збиралося там. І подорожні з далеких країн, і найрізноманітніший люд — усі приходили напитися води, посидіти в затінку дерев, послухати жебоніння струменів і шелест листя… Часто виступали там факіри й мандрівні артисти, проповідники й музиканти…

І стала Лада раз на тиждень співати й танцювати там для людей. І любов її — заповнювала увесь простір довкола! І слова пісень її були добрими й мудрими: про те, як зло викорінюється, як добро примножується, як світло душі розкривається, як на Задум Творця людина може жити на Землі.

І кожен, хто слухав, — у словах її пораду мудру для себе чув: ту, що йому зараз потрібна.

І пішов поголос по всій окрузі про діву з ханського палацу. З віддалених місць люди стали приїздити, щоб чудесних пісень її послухати. Бо вкладала вона у свої пісні ту мудрість, що від Волхва пізнала. А також — ту, що у звучанні Світла Великого Співочого сама чула.

Говорили люди, що навіть вода в джерелі ставала цілющою від її пісень! І багато хто зцілювався від недуг своїх!

Або, може, це ті пісні її — душі змінювали та зцілювали? Адже кожен, хто слухав, чув у них заповіді добра та любові. І ті, хто брали це в своє життя, — очищувалися й змінювались. А відтак зникали хвороби та біди з їхніх життів.

А Лада виходила щотижня до джерела та промовляла:

— Нехай тече Любов Божа — як світло сонячне!

Нехай тече Вона — як води чисті!

Якщо відкритися цьому Світлу Великому Божому — то потече Воно крізь наші тіла Потоком чистим, прозоро-золотистим, цілющим! До кожного куточка наших тіл і душ впустимо Його!

Зцілить і очистить це Світло Живе і тіла, і душі — якщо душею з Любов'ю Божественною гідні ми злитися!

Та й починала вона танцювати. І все навколо занурювалося в струмені Світла Живого, що все омиває, очищує, зцілює!

А потім вона співала про любов сердечну до всього живого — і в багатьох душах, що слухали її, любов спалахувала, яку хотілося дарувати кожному створінню на Землі!

… Коли розходилися люди з площі, то пісні Лади й далі лунали в душах і вчили добра та любові — у словах, вчинках і думках. Ніби налаштовувала вона душі на новий лад: щоб одне з одним люди ладнали, в ласці й спокої жили, щоб добро і світло дарували всім іншим, що довкола живуть.

* * *

А хан дедалі сильніше прагнув любові прекрасної діви…

Тож скликав він усіх віщунів, ворожбитів, цілителів — щоб спитатися в них поради чи засобу: як завоювати любов Лади?

І стали вони давати йому різних порад. Одні — казали прикраси дарувати гарні. Інші — зілля пропонували приворотні. Треті — хитрощі вигадували лукаві…

Проте жодна порада недобра не допомогла ханові завоювати любов прекрасної діви.

Ті ж з гостей, хто був мудрий, — з дівою розмовляли та мудрість свою так примножували.

А діва золотокоса говорила ханові:

— Поглянь: ти зілля мені підносиш приворотне — і бачу я, що не любиш ти мене, а лише володіти мною хочеш!

Ти даруєш мені каміння коштовне — а я бачу рабів, котрі його в підземеллі тяжкою працею видобувають!

Ти даруєш мені золоті прикраси — а я бачу воїнів загиблих та понівечених у битвах, де це багатство здобувалося, чую стогони жертв пограбованих та принижених, бачу їхні сльози!

Ти пригощаєш мене наїдками вишуканими — а я бачу діток голодних в хатинах убогих царства твого!

Не в радість мені твої дари! Не хочу я їх брати!

… Тоді хан, щоб завоювати любов Лади, став… багато доброго робити для підданих своїх.

Слухаючи ж її пісень про правителів мудрих, теж намагався так чинити — щоб сподобатися їй…

Дедалі більше доброго став він робити, але так і не погоджувався на волю її відпустити…

*** * ***

Одного разу, коли Лада танцювала й співала біля джерела, серед подорожніх опинився один юнак. Був це дервіш із братства Чистих духом. Він ішов світом, проповідуючи добро, й шукав з'єднання душею із *Сонцем Божественним*, Що сяє з *найтонших глибин*, даючи життя всьому сущому.

Він побачив Світло Велике, з Котрим зливалася діва душею, коли танцювала, побачив те *Велике Сонце*, яке шукав: Воно — так яскраво сяяло в ній і струменіло потоками променів, коли вона співала!

Він дістав свій ситар* — і заграв співзвучно з її співом і танцем… Дві душі залунали в такій гармонії, що завмирало все навкруг, прислухаючись до Божественних звуків…

Відкинула Лада чадру — засвітилися, розсипалися її золоті коси, засяяли ясним світлом очі!

І коли закінчила співати Лада, підійшов до неї з поклоном юнак і промовив:

— Ходімо зі мною, Красуне! Увесь світ має твої пісні почути! Бо Любов Всеосяжна живе в тобі! І чують — через тебе — Голос Божий душі людські!

Відповіла йому Лада:

— О юначе з очима, що схожі на нічне небо, в котрих сяє світло всіх зірок! Я хотіла б іти з тобою по землі! Але я — рабиня хана і не вільно мені піти: ось — варта, що охороняє мене. І навіть якщо я втечу — їх стратять за те, що не втримали мене.

Й інші воїни шукатимуть мене день і ніч… Знайди спосіб, щоб звільнити мене…

*** * ***

Тоді юнак пішов до хана в гурті цілителів і ворожбитів, що намагалися допомогти ханові завоювати любов Лади.

Хан прийняв юнака на ймення Хазрат і запитав:

— Ти — молодий. Чи знав ти сам любов, щоб навчити іншого, як завоювати любов прекрасної діви?

— Так, я молодий, — відповів юнак. — Але я витратив своє життя на розуміння природи любові й пізнав її велику таємницю. Про це я й хотів тобі розповісти.

— Я перепробував усі засоби, що мені пропонували, але вони не допомогли. Я — знемагаю! Я — став бранцем моєї пристрасті! Я став… бранцем моєї власної рабині — і не в змозі позбутися її кайданів! Навіть якщо я вб'ю її — то не звільнюся з цього полону, бо так і не отримаю омріяної взаємності!… Або ж, навіть якщо вб'ю себе, — то ця пристрасть піде за мною в потойбіччя!… І що ж це за таємниця, що здатна звільнити мене від мук?!

— Таємниця — дуже проста! —відповів Хазрат ханові. — Коли хтось насправ́ді любить, то він нічого для себе не хоче, але робить добро тому, кого любить. В цьому і є та велика таємниця любові, що відрізняє її від порочних пристрастей і бажань!

Нещасливі ті, хто жадають чужої любові!

Щасливі ті, хто любов дарують!

Відпусти Ладу, якщо ти справді любиш її не заради себе, а заради неї!

— Ти сам покохав діву-золоті коси і хочеш підступом забрати її з собою!

Що ж, обіцяй мені, що ти заплатиш мені викуп: я її відпущу, але тебе — стратять! І вона навіть не дізнається, що ти викупив її ціною власного життя! Згоден?

— Згоден, — відповів Хазрат. —Але спершу я маю навчити тебе секрету, що розкриває сердечну любов…

* * *

І навчив юнак хана, як очистити, а потім ростити своє серце духовне — і посилати з нього любов усьому творінню, усьому, що живе на Землі!

Послухав хан юнака, бо про те саме Лада співала у своїх піснях, та не хотів він раніше слухати її поради.

І що сильніше горіло сяйво в серці духовному хана — то легше ставало йому. Ніби впав тягар, що мучив його стільки часу гризотою пристрасті!

І зрозумів він, що звільнився від болісних пут. Спокійна і ніжна любов сповнила його серце.

Зрозумів тоді хан закони любові — і щастя велике охопило його! Те, про що говорила йому дівиця-золоті коси, пізнав він тепер на власному досвіді! Відчув він радість велику!

Покликав він Ладу і мовив:

— Ти вільна! Можеш піти одна чи з оцим юнаком — і співай усьому світові своїх пісень любові!

Подякувала Лада ханові та сказала:

— Бачу, що ти тепер зможеш дарувати — а не тягти до себе й привласнювати!

Будь щасливий, хане! Тепер ти станеш великим правителем! Бо пізнав щастя від дарування свободи і щастя іншим! Ти тепер зможеш мудро правити країною!

Хазрат також подякував ханові.

Відпустив хан їх обох.

Заспівала Лада ханові прощальної пісні, сповненої любові та вдячності.

А хан, слухаючи, з подивом відчував та вивчав у собі щастя: і справді, наскільки ж, виявляється, прекрасно — дарувати щастя іншим!

Усім придворним було невтямки, чому хан так вчинив, вони гадали, що юнак зачаклував його.

А хан дивися услід юнакові та Ладі й щасливо всміхався…

Раптом він відчув ніжний дотик іншої душі. Але так — тільки Лада вміла торкатися на відстані своїм світлом душевним!

Насправді ж, це нишком підійшла одна з невільниць його. Вона заспівала пісню про свою любов до нього.

— Ти співаєш так, як тільки Лада вміла співати! Як це можливо?

— Я покохала тебе з першого погляду, о могутній! Просила я Ладу — і вона навчила мене співати так, щоб любов у пісні так сильно звучати могла… Вона знала про мою до тебе любов…

— Заспівай ще, — попросив її хан.

Вона заспівала — і взаємна любов розгоратися стала у хановім серці…

Невдовзі ця колишня невільниця стала дружиною хана…

І багато що змінилося в житті тієї країни на довгі часи.

* * *

А Хазрат і Лада йшли по землі…

Йшли вони — й про життя і любов співали пісень, що пробуджували та зцілювали душі.

Побували вони і в тих місцях, де народився Хазрат. І казали йому люди:

— Не можеш ти одружитися із дівою з іншого народу, іншої віри…

Пояснювали їм Хазрат і Лада, що не різняться їхні віри, бо єдиний Бог, що створив і сонце, і зірки, і Землю, і все, що на ній живе…

Слухали їх люди й дивувалися…

Потім прийшли вони в ті землі, де раніше жила Лада. І говорили там люди:

— Як ти можеш любити юнака зі смаглявим лицем?! Згадай: люди з його племені нападали на землі наші!…

Говорила їм Лада:

— Не відповідає людина за вчинки інших!

І ще: єдиний Батько-Творець — і в тих, що мають смагляву шкіру, й у тих, хто має шкіру світлу!

А за вчинки свої — кожен відповість перед Богом!

І зрозумійте, адже не буде ворожнечі між людьми, якщо законів Творця всі люди дотримуватись будуть!

… І йшли вони по Землі і співали пісень прекрасних.

І в багатьох народах люди довго потім ці пісні пам'ятали й співали. Душі — любові навчалися!…

… Знайшли вони місце, де збудували дім і сад посадили.

Потім були у них діти. Одні мали шкіру смагляву і золоті кучері. Інші — світлу шкіру й темне волосся. Але прекрасними були всі ті душі: сповненими світла й любові!

…Ширився розголос — і приходили люди навчатися у Хазрата і Лади. І вже не стало кордонів для любові й добра між людьми в тих краях! Люди ті стали жити за Словом Божим, кожен тепер душею відчував Бога Живого — єдиного для всіх людей Творця і Отця!

Сказання про мандрівки Івана в незнаній країні

Давненько це було… Втім, люди — не те, щоб сильно відтоді змінилися…

… Жив собі Іван. Мав він батьків: і тата, й матусю. І Отця-Бога він знав. І Землю-матінку любив-шанував.

І от раз така з ним історія трапилась… А що в ній правда, що казка — вам вирішувати…

* * *

Пішов якось вранці Іван до лісу прогулятися: і з красою природи позливатися, і з Богом поспілкуватися. І кошик для ягід лісових прихопив.

А в лісі прийшов він до сосни великої світлозарної — з тих, які *деревами сили* називають. Такі дерева створюють навколо себе поля силові, що очищують тіла й душі людей — тих, котрі праведно живуть і тому здатні Святе душами сприймати, співналаштовуючись із Божественним, що проявляє Себе у Творінні.

Влаштувався Іван біля сосни, спиною до стовбура прихилився — щоб Тонкістю й Чистотою Святими наповнитися.

Аж раптом побачив Божественну Душу — Жінку прекрасну, що вся була зі Світла Божественного й від Отця-Бога сходила.

І каже Вона:

— Іване! Настав час тобі — й іншим людям допомагати, як допомагав тим, хто жив у селищі твоєму! Ти згоден?

— Так.

Обійняла Івана Жінка Божественна — розчинила в Собі. Та й понесла до інших країв.

*** * ***

Отямився Іван в іншій країні, під іншим *деревом сили*. Кошик його поруч стоїть. Звівся Іван на ноги, кошика підхопив. Озирнувся, здивувався — та й пішов дивитися, щó ж це за країна така невідома, де він опинився?

Довго йшов чи ні — їсти йому захотілося.

Бачить — яблуньки ростуть, від стиглих плодів до землі гілки схиляють. Підійшов до дерева, зірвав яблуко. Та щойно відкусив — як на нього чолов'яга біжить із лопатою, ніби вбити хоче. Кричить:

— Ти що це мої яблука крадеш?!

— Пробач, добрий чоловіче, не знав я, що це яблуко твоє! Думав, воно яблуньці належить і що яблунька рада змученого подорожнього своїм яблучком пригостити!

— Ти звідкіля такий розумний узявся? Чи не з неба гепнув? Де ж це бачено, щоб яблука нічиїми були?! Позаяк вкрав у мене яблуко — мусиш за це відпрацювати! Йди до мене в найми, інакше відправлю тебе на суд до царя!

— Добре, відпрацюю тобі!

— Отак воно краще!

Став Іван у чоловіка того працювати. Будь-якій справі раду дає! Все в руках аж танцює! В городі попрацює — все росте-буяє! В саду — все достигає-плодоносить!

Діти того чоловіка — Івана полюбили: про все його розпитають, а він їм — і відповідь дасть, і розуму навчить, і про любов-доброту розповість, і приклад добрий покаже.

«Раз вже опинився тут, — міркує Іван, — отже, Отцю-Богу це потрібно! Буду людей від користолюбства лікувати! Дітей доброти навчатиму! А там — побачимо, що буде: може, відшукаю спосіб, як додому повернутися…»

А чоловік був хитрий, бачить вигоду свою від наймита! І грошей йому не платить. А Іван — і не просить нічого. Тільки молока ковток та хліба шматок — тим і ситий.

Чоловік дивується: «Вигоди собі не шукає… Ніби — глупак! Але в чім сила його? — не збагну ніяк!»

А Іван і чоловікові тому слово добре й мудре каже:

— Доброта — не глупство!

Хитрість — не мудрість!

Простота — не бідність!

Жадібність — не багатство!

Ти от — нащо живеш?

Багатства земного — на той світ з собою не візьмеш!

Що доброго по тобі — на землі залишиться? Чим тебе люди згадають?

Що за життя ти свого такого — надбаєш того, що від тебе не відніметься після смерті тіла твого?

Що Отцю-Богу про життя прожите розкажеш?

— А ти, розумахо, нащо живеш?

— Я живу, щоб кожен день земний хоч трохи прикрасити любов'ю і добротою!

Бо саме та́к Бог людям заповідав жити на Землі: добро для інших чинити й дбати не про себе!

Нехай сьогодні те, що я зробив, просте й мале, нехай навіть про це ніхто не дізнається, — але я служитиму добру! Як сонце, що сходить вранці, буду серцем усіх людей осявати й до всіх любов виявляти!

— От ти про любов говориш, а де вона — любов? Не видно! Вигода править життям, та ще сила! Й аж ніяк не любов! — чоловік на те.

Іван йому каже:

— Сам собі ти шкодиш, ніби найлютіший ворог! Життя своє занапащаєш! Нікого не любиш! Той любові не пізнає, хто лише про себе дбає!

А чолов'яга знову своєї:

— Та як же це: себе не любити, для іншого жити, іншому віддавати, а не про себе дбати? Це ж вийде: собі шкодити!

Бо якщо одному щось вигідно, —іншому збиток! Якщо один щось має, в іншого це — забрали! Чи не так?

— Тьху! Що за країна така у вас? Навіть в головах у вас думки ніби навиворіт! В неправді всі заблукали!

Сам поміркуй:

Якщо над моєю хатою сонце світить — то й над сусідською воно сяє!

Якщо ж у хаті сусіда мого хвороба заразна з'явилася — то й мені в тім біда та печаль. Бо всі від цієї біди занедужати можуть, якщо хвороби не лікувати!

Так і любов: якщо над однією хатою зійшла — все довкола осяває!

Але так само й ненависть, жадібність, заздрість: вони — як хвороби заразні! Якщо вони десь завелися — все навколо вражають!

… Частенько Іван з чоловіком про призначення життя говорили, про доброту сердечну сперечалися…

Та тільки бачить Іван, що не всім — слова мудрі в науку…

І вирішив він, що настав йому час далі йти.

* * *

А тут прийшла до того чоловіка вдова-сусідка, що в нужді та злиднях жила. Просить мішок борошна їй позичити. А чоловік жадібний каже:

— Ти мені з відсотком віддаси — вдвічі більше, ніж взяла!

Заплакала жінка бідна:

— Як же я так багато віддати зможу?

Іван це побачив — і каже жінці:

— Візьми мене в наймити: я тобі допоможу! Я цьому чоловікові за його яблуко — вже відпрацював. Тепер — у тебе попрацюю. Ти йому вдвічі віддаси — у тебе ж вчетверо залишиться!

Чоловік наймита відпускати не хоче.

— Не ходи до неї! В неї четверо дітей з-за печі визирають, їсти просять! Вона тобі хліба не дасть, молока не наллє!

— Я тобі за яблуко твоє — відпрацював! А тому вільний іти, куди хочу! — відповів йому Іван.

Тут діти чоловіка прибігли, стали Івана за поли свитки хапати:

— Лишися! Нам без тебе сумно буде! Хто нам казку розповість? Хто радість покаже? Хто розуму навчить?

А Іван їм на те:

— Та я ж не в далекі краї від'їжджаю! Приходьте й ви в гості до сусідки вашої та до діток її! Гостинці приносьте! Я вас доброти навчав, і хто урок мій засвоїв, — той не в казках про добро розумуватиме, а справи добрі чинитиме!

Діти до батька прибігли:

— Татку, татку, подаруй сусідці мішок із борошном!

Чоловік подумав та й каже:

— Гаразд вже, бери задарма, годуй своїх дітей!

І стало в нього на серці легко й тепло, як раніше — і не бувало ніколи…

Тут Іван усміхнувся:

— Отже, не дарма я в тебе попрацював!

Удовиця очам та вухам своїм не вірить! Дякує, аж не тямиться від щастя!

А Іван і каже:

— Ця радість — ще не щастя! Ще не таке буде!

* * *

Узяв Іван на плечі мішок з борошном та й пішов із бідною жінкою.

Прийшли до хати. А там — сум та й годі… Діти бліді, худющі на печі холодній лежать, їсти хочуть… Журба-печаль у хаті — немов дим висить…

Каже їм Іван:

— Годі вам на печі лежати й носами клювати!

Від печалі — прибувають болячки! Від журби — примножується горе!

А від любові та радості — життя щастям сповнюється!

З думок світлих, з радості в серцях — нехай кожен ваш день починається! Добрими вчинками нехай день продовжується! Світлим спокоєм нехай день завершується!

Ви тут, діти, чистоту скрізь наведіть, хату підметіть! Обідати скоро будемо!

А сам — пішов корову доїти. Та й дівчинку старшу з собою покликав.

Став він доїти, ласкаво до корівоньки говорити. Приємно корівоньці!

І дівчинка корову гладить, тішиться. Просить:

— Можна — і я подою?

— Чому ж ні?…

І надоїли вони так молока — вчетверо більше, ніж завжди!

Принесли — й усім по горнятку налили.

Тут Іван став тісто місити — воно під руками так і росте-піднімається! Діти дивуються: можна — й ми?…

А тим часом Іван покликав хлопця старшого надвір. І нарубали вони дров.

Молодші діти дрова носити й складати стали…

Тут і пічку Іван затопив, напік і хліба, й бубликів, і струцлів…

Діти тішаться, вдова дивується…

Тижня не минуло, як забули про злидні і вдова, і діти її!

Став тоді Іван дітей вчити матір тішити: світло та любов з сердець випромінювати.

І роботи всілякої навчив їх: доньку старшу — корову доглядати, хліб пекти, сина старшого — дрова рубати, пічку топити, до лісу ходити й гриби солити, молодших — прати, прибирати. Й усіх — усім у всьому доброму допомагати навчив!

Та й сусідські діти стали в гості приходити, гостинці приносити.

І вийшла у дітей дружба міцна між собою!

Бачить Іван: на багато років вперед зерна добра він тут посіяв! Довго тепер сходи ростимуть! В доросле життя увійдуть ці діти з добрими серцями, з працьовитими руками! А отже — й для решти людей навколо життя добрим і прекрасним зроблять!

* * *

Отже, зібрався Іван в дорогу, попрощався. Та й далі йде.

Дивиться він, як у тій країні народ живе. А живуть люди без ладу й складу…

Іван то в одній хаті поживе й поради добрі залишить, то в іншій світло любові розгнітить. Бувало, лише всміхнуться люди один одному — і по-доброму на світ дивитися починають!

… Йшов так Іван, йшов — та й бачить якось: живуть в одній хаті чоловік із дружиною, та не ладнають між собою.

Хоч би що чоловік зробив, — дружина йому всупереч скаже: це не так, і те не так… І хай би що дружина зробила, — чоловік супиться: і дивиться вона не так, і каже не те… Так щодня і сваряться…

Живуть ніби разом, а куди глянь — усе нарізно… Щодня лаються та сваряться, через дрібницю найменшу — кривда й образа!…

Почув Іван, як чоловік із дружиною сваряться — та й постукав до них у двері, води напитися просить.

Відчинила дружина, верещить грубо:

— Забирайся геть, прошаку! Немає в нас нічого зайвого!

А Іван їй у відповідь:

— То водички б попити, дорога мені ще далека… З лісу йду, ягоди стиглі несу, вас би пригостив!

Тут чоловік про ягоди почув, на дружину кричить:

— Стане тобі води, не збіднієш! Впусти його, нехай води нап’ється — та ягід нам дасть!

Сів Іван на лавку. Ягід насипав у мисочки для господарів. Глечик води узяв, ковток відпив. Та й мовить:

— Вам би дітей у хату: радості б додалося, сварок поменшало б!

— То ми давно хочемо, тільки ось… — чоловік та дружина кажуть… Й одразу почали одне одного звинувачувати й сварити…

А Іван їм:

— Яке ж дитя захоче в таких батьків жити, сварки їхні слухати? Всі діти — в любові мають народжуватися і рости! А любов — вона не свариться, не заперечує! Любов — змінює! Добра людина — гожа! Сердита — зловорожа!

— Що ж нам робити? Навчи: як нам не сваритися? — питаються чоловік і дружина.

— То це — просто! Навчили мене мої батько й мати всупереч чужому хотінню не хотіти, слово неласкаве ніколи не говорити, образи завжди пробачати, слів чужих образливих не пам'ятати. А хто колишнє зле згадає, той добро — в собі втрачає!

От і вас тепер цього навчу! А щоб легше вам було — ось моя проста порада: як закортить кому слово гнівне мовити, то набери в рота води — і мовчи, доки в серці любов не відчуєш!

Смачна у вас вода, цілюща, за місяць і зцілитеся! А як іще про дитя подумаєте ласкаво та любов'ю сердечною цю мрію свою зігрієте, поки мовчатимете, — то за рік вам диво буде: народиться у вас дитя добре!

Так сказав Іван, ягід ще залишив — і далі пішов…

… Чи багато води випили ті чоловік із дружиною? — не знає ніхто. Тільки, кажуть, відтоді припинилися в них сварки.

А за рік-два діти в них стали народжуватися. Та й приказка в тих краях лишилася: «мовчить, ні-

би води в рота набрав!» А чому так говорити всі стали — забулося вже…

*** * ***

Йде далі Іван по тій країні… Йде — та й чує: жінка пісню сумну співає гарно:

«Солона роса на сірих очах,
Руса коса — у білих снігах…
Мій чоловіче, де ж бо ти, де?
Як я проґавила щастя своє?…»

Іван її питається:

— Чому твоя пісня така сумна? Чому живеш ти одна?

— Тому й живу в світі одна, що нікому я непотрібна… Немає ані чоловіка, ані дітей… Як же мені за свою долю не журитися, як же на життя не ображатися?

— Припини немочі свої любити! Припини плакати про себе!

Сама допоможи іншим — і вони допоможуть тобі!

Ти ж — іще молода! І співаєш гарно! Візьми до себе дитя-сирітку — й зроби її щасливою! Дивися: у вашому селі є сирітка, візьми її до себе! Станете жити вдвох у любові й добрі — і зміниться ваше життя, усміхнетеся ще новій долі своїй!

Здивувалася жінка й зраділа:

— І то правда! Годі вже жити для себе, чекати щастя від долі та журитися про себе! Візьму сирітку в доньки!

— Добре ти вирішила, красуне! — каже Іван. — Той, хто іншим допомагати стане, — з усякого лиха та хвороби встане! Радість у нім зросте, сила

пробудиться! Усе добре, що він задумав, — здійсниться-збудеться!

* * *

Чи довго йшов Іван, чи ні, а всюди, де він пройшов, у душах насіння добра проростало!

А де люди одне одного люблять — там і мир, і лад, і радість Божа у серцях тих людей прибуває й зростає!

… Прийшов він іще в одне село — а там рекрутів у військо царське набирають. По десять літ у війську царськім солдатам треба служити. Й далеко не всі живими повертаються, бо їхній цар Мокій воювати любить і завжди для війни привід знаходить…

По всьому селу плач та стогін!…

Побачив Іван, як дівиця із хлопцем прощаються, сльозами вмиваються.

Хлопець каже:

— Забудеш ти мене за десять літ, що у війську служитиму…

А дівчина йому на те:

— Ніколи тебе не забуду, чекатиму тебе вічно!… Тільки повертайся!…

Каже Іван хлопцеві:

— Хочеш, я замість тебе до війська піду? Охоче б я подивився: навіщо це військо тримають, від якого стільки сліз та горя довкіл?!

— Невже сам, з доброї волі, — замість мене служити підеш?!

— Піду.

Стали молоді йому в землю кланятися, дякувати.

* * *

Отак і став Іван солдатом.

Та тільки змучилися з Іваном начальники: все в нього питання та роздуми. А в армії аж ніяк так не можна! У війську думати не належить, треба тільки накази виконувати: один-два, один-два, плі!

Кажуть йому:

— Будемо вчити тебе науки воїнської.

А Іван їм:

— Знав я, що є наука, наприклад, про те, як сад посадити. Є наука, як хліб ростити, як хату будувати. Та не знав, що є наука, як людей нищити!

Злякалися начальники: так і до бунту недалеко! А як один почне — іншим теж заманеться! Наказав воєвода його заарештувати і на суд до царя відправити: «Він — заколотник і бунтівник, не хоче марширувати, не хоче воювати! Розмови провадить небезпечні, до заколоту підбурює!»

Заарештували Івана й повезли до царя Мокія на суд.

…Привели Івана до царя…

А цар Мокій вдачу мав грізну та запальну. Коли що не по нім — одразу страчував: кого — на палю саджав, кому — голову рубав.

Тому й війна у тім царстві ніколи не закінчувалася: не міг цар Мокій у мирі з сусідами жити! Посвариться — і давай воювати! Люди гинуть, країни убожіють…

А цареві — тільки втіха, коли є, з ким воювати, кого судити, кого страчувати.

Цар аж руки затирає, суд вершити хоче: поглумитися з Івана задумав, страхом його насолодитися, владою своє похизуватися!…

Став він Івана стратою лютою і смертю страшною лякати. Аж бачить, що Іван… не боїться… І цікаво стало йому: чому так?

От він і запитує:

— Що це ти, Іване, смерті не злякався?

— Ніколи я лихого в житті не робив, завжди по совісті чинив! Чого ж мені боятися?

Та й знаю я, що душею не помру: смерть бо тільки над тілом владна, в тіло нове душа потім вселиться…

Якщо жити не за своїм хотінням, а за Божим велінням, — то смерть не лякає людину! У Божих руках — моя доля! Усе ж бо вершиться з Його задуму й волі!

— Оце так!… — цар Мокій аж отетерів, бо зроду не чув таких слів… — Тоді відповідай мені: чому, шибенику, не хочеш ти у війську моїм воювати?

— Тому не хочу, царю, що спершу я зрозуміти маю, супроти чого війна, за що я маю в людину стріляти, життя її позбавляти? Якщо немає тому причини — можете мене стратити, а я не стрілятиму!

— Стратимо! Певна річ, стратимо! За цим не забариться! Ти бач, якої заспівав! Якщо кожен у війську стане розуміти, за що воювати, — так же й війни не стане!

— То хіба ж це — погано?

Але якщо зрозуміє людина, за що служить, — то й війська не знайдеш надійнішого! Якщо кожен у війську знає сенс того, що робить, чому служить, — таку рать не злякати, таке військо не підкупити, таких воїнів не перемогти!

А війни без сенсу — не стане!

Цар Мокій аж упрів, так обурився:

— Та як же це — геть не воювати?! Це ж… з давніх-давен заведено: що не поділили люди, за те — бійка! І, хто сильніший, — той і володіє!

— Так усе ж можна миром вирішити, по-доброму поділити!

Може, треба інакше вирішувати: кому потрібніше — той і володіє?

От за що тепер у вас війна? Що ти з царем Дермідоном не поділив?

— Так за це саме й війна! Відшукав він за тридев'ять земель і захопив у полон Василину Премудру! І тримає її у себе в темниці! А я чув, що той, хто премудрість надбає, — той над усім світом владу має! Відвоюю в нього Василину — і стану усіма царствами й землями володіти! Нікого не буде сильнішого за мене!

— Та хіба ж той премудрістю володіє, хто Премудру в полоні тримає? Хіба можна від цього розумнішим стати? Яка ж користь від премудрості, що під замком тримають, а в житті не використовують?

Користь — лише від тієї премудрості, що в життя втілюється!

Премудрість же — лише за доброти сердечної в людині зароджується!

І тільки з любов'ю душевною премудрість звершується!

Хочеш? — стану твоїм послом, з Дермідоном-царем вас помирю, із дочкою його тебе одружу? А Василину Премудру звільню з темниці — і всі стануть у неї премудрості вчитися! У царствах ваших запанує мир, на два царства — бенкет весільний

влаштуєте! Пізнаєш ти, царю Мокій, як добре жити без війни!

Та й чи не сумно тобі жити стільки літ без дружини?

… Замислився цар Мокій про своє життя… А й справді: стільки літ все воював та воював… Так нареченої — повік не знайдеш… А дочка Дермідона-царя Варвара — цареві Мокієві добра пара: в міру сварлива, в міру пихата, розуму ні з шило, зате вродлива…

І так раптом закортіло Мокієві-царю одружитися!…

Каже він Іванові:

— Оце так чудасія! Думав, посаджу тебе на палю! Натомість послом тебе відряджаю…

Добре, нехай так і буде: рушай! Тільки без Варвари-царівни назад не вертайся!

* * *

І вирушив Іван послом до царя Дермідона.

Прийшов — та й каже йому:

— Я, Іван-посол, від царя Мокія прийшов. Просить цар Мокій руки твоєї милої доньки!

А Дермідон-цар відповідає:

— Десять літ бажав Мокій лише воювати! А тепер поріднитися надумав? Оце вже ні! Знаю я його — він вирішив хитрістю мене захопити! Хоче в мене Василину Премудру підступом забрати, хоче владу над обома царствами здобути! Ми ж тому й воюємо з ним! І згоди між нами жодної не може бути!

— Я тому і прийшов, щоб, нарешті, ворожнечу між царствами зупинити, вас породичати й помирити. А Василину Премудру — звільнити й на во-

лю її відпустити. Влаштуємо весілля — й укладемо мир…

— Ні! Не бути цьому! — заверещав Дермідон.

… А Варвара-краса, калачем коса, донька царя Дермідона, — усю цю розмову чула.

Засиділася Варвара без чоловіка! Стільки років уже — заміж хочеться, а жениха все катма… То — Дермідону-царю жених не до вподоби: то бідний він, то не знатного роду… То — самій не до серця: то старий, то з лиця бридкий…

А за десять років війни стількох повбивали, що й не сватається вже ніхто!…

Увійшла вона — та як заверещить:

— А в мене ти запитав, батьку? Укладай мир! Я заміж хочу!

І такий вона лемент зчинила, що зрозумів цар Дермідон: як не видасть він зараз доньку заміж, то вже ніколи не буде йому спокійного життя…

— Гаразд, — каже, — віддам дочку заміж! Але Василину Премудру — не віддам, поки всю премудрість її не отримаю! Не хоче вперта дівиця мені підкоритися, премудрістю своєю не хоче зі мною ділитися!… Поради дає мені одну дивнішу від іншої, глузує з мене…

Ось, приміром, таке мені каже: «Облиш, Дермідоне, плоть убиту споживати! Досить вже звірям, птахам і рибам — від тебе страждати! А від їжі негодящої — і живіт твій болить, і розум, закритий від світла істини, не надто працьовитий!…»

Або ще таке скаже: «Багатства — не накопичуй для себе! Немає користі в такому багатстві: марно воно пропаде! Добрий володар — багатий добробутом і багатством своєї країни! І бореться

він — за життя народу в достатку та мирі! Добром, аж ніяк не насиллям — він керує! Лише лиходійства й злобу окремих людей — своєю владою він зупиняє!…».

— Дозволь мені, царю Дермідоне, з Василиною поговорити! Я зроблю так, що вона всім премудрість свою відкриє: бери кожен — хто скільки хоче та може вмістити!

Адже немає користі від премудрості, яку тримають під замком і не використовують!

Премудрості ж — треба довго навчатися! Чимало тут кожен — має сам потрудитися!

Щоб навчатися премудрим бути — треба любов'ю думки свої освітити!

Бо премудрість — частина душі, що має велику любов сердечну!

… І от, ніхто не думав-не чекав, погодився Дермідон і наказав відвести Івана до темниці, де Василину премудру під замком тримали.

* * *

Повела варта Івана. А цар Дермідон і Варвара-царівна і слуги — теж пішли. Цікаво їм стало все побачити! І лячно було мить проґавити, коли Василина всім свою мудрість почне роздавати!

Відімкнули замки, відчинили двері до темниці.

Побачили одне одного Іван і Василина. І — з'єдналися вони душами в любові!

Тепер вони розуміли думки одне одного без слів! Стоять, дивляться вони одне на одного — і ніби немає нікого поруч!

Мовчання вуст не заважало їм чути одне одного:

— Я чекала на тебе! Я так чекала, коли ти прийдеш по мене!

— Пробач мені, що так довго йшов! Я відчував, що є причина, чому я тут опинився. Якби я лише знав про тебе, — то поспішив би…

А цар Дермідон хвилюється:

— Чого це ви мовчите? Що? — премудрість від нас ховаєте?

Дивиться Василина ласкаво і мовить Іванові вже так, щоб усі чули:

— Не журися через те, що довго до мене йшов! Ти багато доброго дорогою зробив! І тому — ти мені ще дорожчий! Тому — ще сильніше тебе я люблю!

А я — жила без печалі у цій темниці, жила так, ніби на волі! Душею, мов птаха вільна, линула над землею й обіймала усіх і все любов'ю сердечною! Співала пісень любові — і слухали душі людські цих моїх пісень! То дівиця-краса пісню серця почує — й заспіває її коханому! То мати, схилившись над колискою, поєднає свою ніжність із моєю, гойдаючи дитя! То пастушок мою мелодію сердечну вчує — і на сопілку її заграє! То пташки повесняному посеред осені зацвірінькають! То вітерець зашелестить березовим листям — пісні моїй у такт — та й обійме теплим подихом людину добру!

Та й тілом я не лінувалася! Тут, у темниці, часу не гаяла: книжку для людей написала! В ній розповіла все те, що знала: про те, як людина на Землі народжується, нащо має доброти вчитися, як щастя своїми силами творити, як емоції свої підкорити, як життя своє з Божим Велінням поєднати, як призначення своє втілити… А ще правите-

лям поради записала — щоб у добробуті народи царств зростати могли.

Якби всі люди слухалися закону Божого, якби були до ближнього добрі, небайдужі, — то життя мóжна було б змінити, щоб усі змогли прекрасніше жити!

І тоді промовив Іван теж так, щоб почули і Дермідон, і Варвара, і слуги, і варта:

— Ходімо зі мною, Василино Прекрасна, у мій дім! Будь мені за подругу, супутницю та вірну дружину! А книгу, що ти у темниці писала, і в котру всю премудрість уклала, — нехай всі люди читають! І коли премудрості навчаться — не буде більше суперечок, не стане між людьми колотнечі!

І відповіла йому Василина:

— Так, я згодна.

* * *

Цар Дермідон дав згоду на весілля доньки. І між царствами — запанував мир.

Цар Мокій із Варварою одружився. І тепер воює часом — лиш із нею одною. Втім, дружинонька не дає йому взяти верх над собою.

«Книгу Мудрості», що Василина в темниці писала, багато разів переписували й у всі куточки обох царств надсилали.

Часом люди ці книги читали. І коли поради мудрі від Василини Премудрої — в життя вони втілювали, то царства ті процвітали.

… Так от допомогли Іван з Василиною налагодити життя у тих землях. І настав їм час повертатися додому.

* * *

Підійшли вони до дому. Зустрічають їх Іва́нові батько й мати.

І кажуть синові:

— Довго ж ти по ягоди ходив!

Іван їм вклонився й за затримку повинився:

— Пробачте, що так довго по ягоди ходив! Але ось: ягід шукати пішов — а дружину собі прекрасну знайшов! Радійте! Зустрічайте!

* * *

Ну, а що далі було — так одразу й не розказати! Про всі добрі справи їхні спільні — за раз не оповісти!…

А тому, на цьому — нашій казці кінець.

А любов — усім ділам добрим — вінець!

Василько

Сказання про золоту сосну

Наша історія почалася з насінинки.

Саме так! Зі звичайнісінької соснової насінинки.

Ви колись бачили таку насінину? Вона — крихітна, з одним прозорим золотим крильцем. Їх визріває чимало у мамі-шишці. А шишок теж чимало виростає щороку на мамі-сосні.

Коли насінинки достигають, мама-шишка прочиняє лусочки і насінинки розлітаються до-

вкола, щоб могли народитися й вирости нові сосни.

Отож, якось подув вітерець — і наша маленька насінинка полетіла, спіймавши повітряний потік своїм маленьким крильцем.

«Який чарівний і великий світ! — думала насінинка. — Як тут світло й просторо! І я можу літати!»

«Ні, це я можу літати, — промовив вітер, що ніс насінинку. — Це я несу тебе! У тебе — тільки одне крильце, й ти сама не можеш літати, як птах чи метелик».

«Спасибі! — відповіла насінинка. — Я щиро тобі вдячна! Мені подобається літати!»

«Але це не твоя доля — літати. Ти маєш прорости, з тебе може вийти чудова сосна! Обирай місце, де б ти хотіла стати сосною. А коли підростеш, я прилітатиму до тебе в гості, бавитимуся в твоєму гіллі, щоб ти не нудьгувала».

«Отут, на цьому високому піщаному березі річки мені подобається! Звідси, коли я виросту, мені буде видно всю землю!» — зраділа насінинка.

«Ну, не всю! Земля — вона велика, значно більша, ніж тобі видно. Але місце — гарне!» — погодився вітер.

З цими словами вітер обережно опустив насінинку в невелику заглибину на місці, що так їй сподобалося, і, здійнявши легенький вихор, присипав її землею.

«Дякую!.. — ледь чутно прошепотіла на прощання насінинка. — Але ж і натомилася я за цей день! Як хочеться спати…»

Так насінинка і спала, вкрита землею, доки з неї не пробилися маленькі корінець і паросток.

А потім наша сосничка народилася в світлі над поверхнею землі.

Ви колись бачили щойнонароджені соснички?

Вони менші зростом від малесеньких травинок. У них тоненький, як ниточка, зелений стовбурець. А згори стирчать кілька крихітних м'яких і ніжних голочок.

У нашої соснички їх було п'ять!

Вона радісно їх розчепірила: «Я — народилася! Я тепер — сосна!»

… Минав час, наша сосничка зростала. Їй пощастило: її не змили дощові потоки, вистачило їй і сонячного світла, і тепла, й вологи.

Вона відчувала в собі життєвий потік: «Я — справді росту!»

За кілька років берег річки вже прикрашало деревце.

Час минав…

У гіллі соснички любили співати пташки. Сосничка радо слухала їхніх пісень.

Часто навідувався й вітерець, залітаючи на цей берег річки.

Взимку вкривав її сніг. Влітку приємна спека вигрівала її тіло й соки, щоб росла швидше!

Авжеж, вона хотіла стати сильнішою і вищою! Вищою — щоб голубити гіллям блакитне небо в білих хмаринах.

Вона росла дедалі швидше, щорік відрощуючи нові пухнасті гілки. Невдовзі її стовбур став струнким і сильним, вкрився медово-золотавою корою.

До берега річки частенько прибігали діти з сусіднього села. Роздягнувшись, вони кидалися в воду, брьохалися, купалися, веселились…

Часом сосничці кортіло так само, заливаючись сміхом, побігти по піску й шубовснути в річку. Але сосничка не вміла бігати. Тож вона навчилася радіти за інших, разом з ними. І коли повітря над річкою сповнювали веселі дитячі голоси та сміх, сосничка теж тішилася: кожною голочкою посилаючи всьому світові хвилі радісної любові…

Та якось трапилася історія, коли сосничка дізналася, що люди бувають різними…

На берег прийшли старші хлопці. Було зимно, тож вони вирішили розкласти багаття. Але їм було ліньки збирати хмиз і сухе гілля. Вони захотіли зрубати нашу сосничку й зробити вогнище з неї…

«Досить велика й смолиста, яскраво горітиме!» — сказав один з них.

Сосничка затремтіла…

Аж раптом один малий хлопчик, із тих, що часто прибігали сюди купатися, затулив сосничку своїм тілом: «Не займайте її, вона — жива, їй буде боляче! Якщо хочете, я вам сухих гілок назбираю. Он скільки сухих гілок у тому ліску! Та й берегом можна пройтися, зібрати викинуті течією висохлі галузки. Я можу вам назбирати, якщо хочете. Тільки не кривдіть соснички!…»

Старші хлопці засміялися, відштовхнули малого так, що він упав: «Не заважай, Васько! Йди собі! Теж вигадав: боляче дереву буде! Скиглиш, як дівчисько!»

Але хлопчик Василь (сосничка тепер знала, як звати її маленького друга) підвівся з землі і

знову затулив її собою: «Не займайте! Вона — жива!»

І стільки було рішучості в його словах, аж старші відступили.

Щоб не показувати своєї поразки, вони звеліли Василеві наносити дров для багаття, а самі глузували з нього…

Василь же, не зважаючи на кпини, тішився, що зумів урятувати сосничку…

Відтоді й почалася дружба соснички й Василька. Сосничка чула, як одна дівчинка з тоненькими, як гілочки, кісками, саме так ласкаво назвала Василя — бо в нього очі сині, як квіти-васильки.

Сосничка ніколи не бачила таких квітів – поблизу вони не росли. Але тепер вона знала, що немає квітів, гарніших від васильків, бо вони схожі на очі її маленького друга.

… Час минав непомітно. Сосничка росла, міцніла. Зростав і її друг Василько. Він часто приходив до неї на берег. Сідав, притулившись спиною до її теплого від сонячних променів стовбура, і мріяв про щось хороше.

Або ж просто слухав тишу.

І наша сосничка завмирала від щастя в такі миті, намагалася йому не заважати.

Вона теж слухала прозору тишу.

А тиша — вона оточувала й сосничку, й Василька, вкривала піщаний берег, була всередині дальнього лісу…

Води річки тихо шепотіли в цій тиші — не заважали їй, а лише прикрашали…

Річка несла свої води кудись далеко-далеко — туди, де ніколи не бували ані сосничка, ані Ва-

силько… Та коли вони занурювалися в тишу ріки й відпливали за її течією, то здавалося їм, що далекі країни й світи невідомі — тут, поруч…

І м'яке золоте Світло Когось нескінченно Великого й Доброго — ставало зримим у тиші…

…Час минав…

Василько тепер часто приходив на берег із тим дівчам з золотими кісками, що звала його Васильком. Вона теж виросла й стала стрункою, вродливою дівчиною. Сосничка знала тепер, що дівчину звати Оленькою.

Василько й Оленька призначали побачення біля нашої соснички. І вона споглядала, як поволі розгорається велике, справжнє кохання.

Сосничка — не заздрила. Вона любила їх обох і раділа разом з ними прекрасному диву любові.

… Усе було добре… Але якось паркого літнього дня Оленька купалася в річці, а зусібіч сходилися на небі синьо-чорні грозові хмари. В них спалахували блискавиці, гриміло дедалі ближче.

Сосничка стурбувалася… Вона завжди відчувала неспокій, коли між небом і землею виникали спалахи полум'я, а грім стрясав простір довкола. А тут ще й Оленька купатися надумала!…

Сосничка жодного разу нікуди не сходила зі свого місця над річкою. І вона бачила не раз, як під час сильної грози блискавки вдаряли по воді. Бачила вона якось і те, як блискавиця влучила в самотнє дерево на іншому березі, дерево зайнялося…

Сосничка непокоїлася й намагалася розгойдувати гіллям під час поривів вітру. Вона хотіла

попередити Оленьку: «Насувається гроза, будуть блискавки!»

У цей час на берег прибіг Василько: «Оленько! Ти що робиш?! Зараз почнеться гроза! Хутчіш додому!»

Доки Оленька вибиралася на берег і вдягалася, вперіщив дощ. А спалахи блискавиць і гуркіт грому були дедалі ближче, ближче… вже зовсім поруч… Такої сильної грози на віку нашої соснички ще ніколи не було …

Сосничка раптом відчула, що блискавка зараз може влучити в тих, кого вона так любила. Вона випростувала вгору своє гілля і спіймала ним смертоносне полум'я! Василько кинувся на пісок, затуляючи собою Оленьку. Вершечок соснички спалахнув…

«Як би я хотіла народитися людиною, щоб любити так, як ці двоє…» — встигла подумати вона, доки полум'я не охопило її всю.

І вона занурилася в Світло — Світло Того Нескінченно Великого і Доброго…

*** * ***

А Оленька й Василько побралися. На тім місці, де росла наша сосничка, що врятувала їх від блискавки, вони посадили нову. Молода сосничка вже зеленіла й тяглася вгору до сонечка.

У Василька й Оленьки народилася донька. Але це вже — інша історія: історія не про сосничку, а про дівчинку з бурштиново-золотими очками, що трішки схожа на нашу сосничку, трішки — на Оленьку і трішки — на Василька. І, звісно ж, це історія про любов. Бо саме любов поєднує душі й провадить їх до Досконалості!

Сказання про Марусю-Ромашку

Жила собі дівчинка на ім'я Маруся. Поглянеш — ніби звичайнісінька, нічого в ній особливого.

От лише — усміхалася вона всім ласкаво. І погляд мала добрий, теплий — тому що було в ньому світло серця люблячого.

І була вона добра й привітна — не лише до людей, що поруч жили, а й до всіх створінь: і до трави, й до квітів, і до пташок, і до звірят, і до комашок навіть.

Чимало хто за доброту її кепкували з неї: і квіточку їй даремно не зірви, і жучка не розчави, і на мураху не наступи…

… От раз із нею така історія сталася…

Гуляли дівчата, вийшли на луку, а там — краса, роздолля, пахощі від квітів, метелики та бджоли літають!

І заманулося дівчатам на ромашках поворожити: котра з них якому хлопцю люба? І давай ромашки зривати, пелюсточки з них обривати: «Петрик мене любить — не любить, любить — не любить…», «Іванко мене любить — не любить, любить — не любить…»

А Маруся їх відмовляє:

— Погляньте: кожна квіточка — вона ж усе довкола себе любить, усім красу свою дарує!

Аніж нищити їх заради забави, навчіться краще самі так любити — як вони, оці квіти!

Та й хіба полюбить вас хто, якщо ви квіти так кривдите?

От, ці ромашки: вони — як сонечка, що дарують нам свою ніжність. Лише погляньте на них: вони рученята-пелюстки на всі боки розкрили і мовить усім кожна: «Я вас люблю!»

Або ж — дзвіночки! Чуєте, як вони співають своєї пісеньки?

Дінь-дінь, полети в неба синь!

Дінь-дінь, зло в собі відкинь!

Доброю будь — в цьому ж бо суть!

Дінь-день, хай буде радісним день!

Треба лише вміти слухати тишу — й тоді пісню і дзвіночка, і будь-якої іншої квітки в цій тиші буде чутно!

— Але й вигадниця ж ти, Марусю! — стали сміятися дівчата.

Й відтоді так і прозвали Марусю: Ромашкою.

А вона й не ображалася. І на це нове ім'я відгукувалася.

* * *

Минав час, Маруся підростала. Проте, як і раніше, часом підсміювалися люди з її чистоти і доброти:

— Ти вже — дівка на виданні, скоро сватів до тебе засилатимуть! А ти як маленька поводишся: все дрібницями переймаєшся!

Марусю хоча бентежило це часом, але й мудро відповісти вона могла. Бувало, так скаже, що всім весело стає. А бувало і так, що люди замисляться: «Нащо ми живемо?», «Як розрізнити: що є добре, а що — зле?»…

* * *

За тих часів бували в тих краях свята-гуляння. Збиралася молодь із сусідніх поселень — веселилася: змагання влаштовували різні, плели вінки з квітів і на голови їх вдягали. На таких святах частенько дівчата й хлопці своїх суджених зустрічали.

Одного разу на такому святі юнаки й дівчата хотіли, було, квіти рвати — щоб вінків наплести. Але Маруся запропонувала:

— Давайте краще самі квітами станемо! От мене — Ромашкою прозвали. І ви обирайте квіткові імена: Василь — Василько! Рита — Маргаритка! Дзвінка — Дзвіночок!

Але ж і веселощі вийшли з вигадуванням імен!

… Був з-поміж хлопців один парубок, що багатьом дівчатам подобався. В усьому він був перший: і сміливий, і спритний, і майстерний, і сильний, і гарний. Звали його Єгором. І Марусі теж подобався саме він.

Запитує Єгор Марусю:

— А мене ти як назвеш? На яку квітку я, по-твоєму, схожий?

— Мені здається, що схожий ти на квітку едельвейс. Вона росте високо-високо в горах і схожа на сріблясту зірку. Там, вище за хмари, на неприступних скелях навесні розквітають такі «зірочки». Ніби вони — гості, яким захотілося пожити на Землі, от вони й вподобали собі гору, звідки їм добре видно інші зірочки на небі… Кажуть, ця квітка подобається всім закоханим. Але, можливо, я й помиляюся. Закохані теж помиляються, — ска-

зала Маруся, дивлячись Єгорові в очі, а потім відвела погляд і зашарілася…

* * *

Після свята чимало дівчат і хлопців розходилися парами.

Маруся з Єгором теж ішли, тримаючись за руки.

Єгор запитав:

— Чого б тобі, Ромашко, зараз найбільше від усього хотілося? Про що ти мрієш?

Коли відверто, Єгор чекав, що Маруся його про поцілунок попросить. Сам він вже цілувався з дівчатами…

Але Маруся відповіла:

— Я хочу стати чарівницею! В мене вже й зараз трішки виходить дива робити. Тільки люди їх не завжди помічають.

Ще я хочу навчитися допомагати людям добрішими ставати.

Ти от як думаєш, чого Бог від людей чекає, чого хоче від кожного?

— Напевно, Бог хоче, щоб люди ставали кращими: розумнішими, добрішими, сильнішими… А ти як гадаєш? — розгубився дещо Єгор, який не сподівався такого повороту розмови.

— Я думаю, що Бог, як Творець, тобто, наш спільний Вищий Батько, хоче, щоб Його діти — на Нього ставали схожими, хоча б помалу, поволі…

А Бог — Він же який? Він — великий, навіть величезний, мудрий, добрий, всесильний і всемогутній. І справедливий ще…

Ой, поглянь: лебеді! Лебеді летять! Двоє: він і вона.

Ти хотів би так само зі своєю подругою над землею літати?

— Ну… скажеш теж… Чарівниця-дивачка й вигадниця ти!

— А люди в них стріляють… Ти став би в лебедів на полюванні стріляти?

— Ні, не став би. Мені на лебедів у небі дивитися любо, пісень їхніх слухати…

— Це добре… — Маруся мовить. — Я і любити так само хотіла б, як лебідь з лебідкою: щоб разом бути усе життя…

— А як же ти тоді на весільному бенкеті лебедя смаженого їстимеш? — пожартував Єгор.

— Не їстиму, нізащо! — серйозно відповіла Маруся.

— А курча?

— І курчати не їстиму! Я ніколи не їм ані пташок, ані тварин убитих, ані риб зловлених!

— Отже, правду про тебе розповідають… А я думав: вигадують… Що ж тоді їсти?

— Гриби та ягоди, городину, каші круп'яні, хліб, зелень різну — хіба це не їжа?

— Але ж тобі кожен паросток, кожну квіточку шкода!

— Шкода — якщо задля забави зірвати.

Та коли колосся достигло, воно саме свої зерна віддає — і землі, щоб знову зійти, і людям, які те колосся зростили.

— Дивні твої міркування, Ромашко! Як же ти живеш — така? У птаха не стріляй, на мураху не наступи, квітів дурно не зривай…

— Отак і живу, — опустила очі Маруся…

— Хто ж тебе, дивачку таку, заміж візьме?

— Ти…

— Ото вигадала! Та за мене кожна дівчина радісінька буде піти! Я будь-яку можу вибрати!

— А я — не будь-якого. Я тебе одного вже обрала…

* * *

Потім знову стали хлопці й дівчата збиратися на нову забаву святкову, на веселощі.

Цього разу вирішили обрати хлопця, сильнішого від усіх, і дівчину, від усіх гарнішу.

Спочатку парубки стали боротися: хто програв — вибуває, а переможці між собою далі змагаються.

Спершу, ніби, жартома змагалися. А потім дедалі запекліша боротьба почалася.

Єгор — усіх переміг! Його найсильнішим визнали!

… Потім взялися серед дівчат найвродливішу обирати.

Єгор, гордий від перемоги й розпалений боротьбою, почав Марусю очима шукати. Аж бачить: у бік вона відійшла, не стала танцювати, за звання найгарнішої змагатися…

Поглянув він на забаву, куди його хлопці кликали — красунь обирати, махнув їм рукою — і пішов Ромашку наздоганяти.

— Що це ти тікаєш? Боїшся, що тебе найгарнішою не виберуть?

— Ні, я й так знаю, що не виберуть. Але ж і багатьох інших не виберуть. Оберуть — лише одну.

А в кожній дівчині є та її особлива краса, за яку саме її — хлопець покохати може…

Я б інше змагання влаштувала: хто — найдобріший?

— Отут ти б вже точно всіх перемогла!

— Хоча ні, такого змагання не вийде. В ньому не може бути переможця: ніхто не годен вибрати того вчинку доброти, який є —найкращим.

Буває стільки різних ситуацій, коли доброта потрібна!

Інколи просто усмішка або лише слово добре — від великої біди людину врятувати можуть, надію, приміром, повернувши…

А часом — і великий подвиг воєнний не лише добром є.

Ти ось на змаганнях ваших став першим і найсильнішим із хлопців. Але у Василя — око підбите, Роман шкутильгає — так ногу забив. А Федір злість зачаїв, що не він переміг…

Тож, чи добра така гра?

— Тебе, якби послухалися, то всі, як вівці полохливі стали б.

— Не скажи… Добро — і сміливим, і сильним може бути.

Та ось тільки сміливі та сильні —не часто добрими бувають…

* * *

А тим часом серед дівчат найгарнішою Анфісу обрали, царицею красунь назвали.

І звеліла Анфіса:

— Тепер того, хто найсміливіший, — вибирати будемо! Ходімо всі на берег річки, на кручу! Хто в річку з кручі стрибне — того поцілую!

Річка, що в тім місці текла, була широка, норов мала суворий. А там, де стрибати Анфіса за-

пропонувала, — закрут русла крутий, течія стрімка, водоверть небезпечна… Урвище ж у тім місці — високе, підмите річкою, і його край під ногами будь-якої миті обвалитися може…

А решта дівчат за Анфісою повторюють: і ми поцілуємо тих, хто сміливий, хто стрибнути не злякається!

Тут Маруся не витримала:

— Що ж розумного — в такій браваді?! Не підходьте близько до кручі! Вир внизу, течія бурхлива! Вода студена! Нащо безумне змагання затіяли?!

А їй у відповідь і хлопці, й дівчата — один поперед одним закричали:

— Іди собі, боягузко! Не ти, а цариця красунь нам змагання призначила! Воно — для хоробрих парубків!

… Відійшла Маруся від них, на Єгора дивиться, чекає, що він її підтримає: його ж боягузом ніхто не назве…

Та промовчав Єгор…

… А до старших хлопців і маленький один прибився. Підійшов він до самого краю урвища поглянути: куди це стрибати страшно?…

Обсипався край урвища — і хлопчик в річку впав.

Тієї ж миті Маруся за ним стрибнула. Єгор стрибнув слідом…

Витягли Маруся і Єгор переляканого хлопчину на берег, відвели мерщій додому.

* * *

Після того випадку Єгор помітив у собі нове, незнане раніше почуття: він зрозумів, яка важлива

для нього Маруся-Ромашка, як непокоїться він тепер, щоб не сталося з нею лиха, як хоче бути її другом і захисником… Зрозумів він, що немає для нього тепер нікого дорожчого, ніж ця добра й відважна дівчина.

Курган-Баши

Сказання про Радосвіта і його рать

Жив собі в одній великій общині хлопчик. Звали його Радосвіт. Ось тільки радості й світла було небагато в його житті.

Батько хлопця загинув, рятуючи людей общини, коли Радосвіт був ще геть маленький. Мати його вдруге заміж не вийшла, тому жили вони бідно.

Головним багатством у тій общині були коні. Мало не від самого народження життя минало верхи, всі справи общини були пов'язані з кіньми: коней вирощували, пасли, об'їжджали, продавали, на конях охороняли кордони й власних земель, і сусідніх племен, котрі останнім часом платили за це золотом.

Коли хлопчику виповнювалося десять років — цей вік вважали переходом до дорослого життя — йому належав подарунок від батьків — власний кінь! Ті ж, хто через бідність не могли собі дозволити мати коней, ішли в найми до багатих общинників, щоб заробити собі на коня…

Мати часом співала Радосвіту стародавніх пісень їхнього народу. В тих піснях йшлося про те, що за минулих часів не було між людьми ворожнечі й корисливості, не було злості, жадібності й заздрості. Коні були людям друзями, а не слугами. І було братерство вільних вершників, які оберігали від бід усіх людей округи. І не за золото вони це робили. Сильні й добрі люди дбали про спокій землі рідної. Розповідалося в піснях та легендах, що в ті часи стародавні була пошана до старих, турбота про вдів і сиріт, що любов у сім'ях була велика та й між родинами лад був. Уся община була як одна сім'я — дружна, любляча, сильна єдністю всіх — і чоловіків, і жінок, і молодих, і старих. І велике заступництво мав тоді рід вільних вершників від Бога.

* * *

Радосвіту невдовзі мало виповнитися десять років. Проте не було того, хто міг би подарувати йому коня…

Одного разу почув Радосвіт, як до його матері прийшов свататися один з багатих сусідів. Став він говорити:

— Підеш за мене заміж — подарую коня твоєму синові!

Мати відповідала:

— Нащо тобі дружина, що не кохає тебе?

До речі, колись за те, що чоловік мій людей общини рятував, община подарувала б його синові коня зі спільного табуна… А тепер — усе лише купується та продається…

Але ж любові — не купиш!…

— Думай, Любаво! За мною — не пропадеш! — промовив він та й пішов собі…

Радосвіт чув цю розмову і підійшов до матері:

— Скажи, матінко, чому в общині нашій не дотримуються тих звичаїв, про які в піснях та сказаннях йдеться? Чвари між людьми… Ніби разом общиною живемо — але кожен сам за себе…

— Життя — воно від пісень та сказань відрізняється нині…

— Матінко, я зроблю життя таким, як у піснях та сказаннях! Це ж від людей залежить: яким життям вони самі живуть — таке життя й довкола себе створюють!

— Справді, мій хлопчику, ось і батько твій так бувало говорив… А тепер — он як вийшло: навіть коня тобі ніхто не подарує…

Знаєш, казав мені щойно Нестор, щоб я заміж за нього пішла, а він вже тобі за це коня подарує…

— Заміж з кохання йдуть, а не з нужди! Хіба любий тобі Нестор?

Якщо я в наймити піду — це ж не буде навіки!

Не бійся за мене: матиму я коня, обов'язково матиму! А коли ти заміж за того чоловіка вийдеш, то ми разом у рабстві опинимося!

— Ти — ніби дорослий заговорив!

— То я й справді вже дорослий: за тиждень моє повноліття!

* * *

Був у спільному табуні общини один кінь молодий, котрого ніхто не міг об'їздити: нікому він не корився, нікого не слухався! Хоч би як його били

— не хотів під сідлом ходити! Прозвали його за це «Злодієм».

І вирішили старійшини общини: нащо коня дурно годувати, якщо він працювати на людей не бажає — ані у возі, ані під сідлом? Треба його зарізати: хоч м'ясо та шкура будуть!

Такі гіркі часи тоді в общині настали, що деякі люди м'ясо тварин почали їсти. І було це не від голоду чи бідності, а з жадоби до ласощів!

Хоча були й ті, хто звичаїв стародавніх тримався і вбитої плоті не їв.

Радосвіт питався у матері:

— Як же можна такого коня вбити? Як можна тіло його потім їсти? Як можуть бути вільними вершниками ті, хто так чинить?

А мати мовила сумно:

— Не можемо ми за інших людей відповідати!…

Я тебе того навчила, що людям Бог заповів: «Не вбивай і не вживай плоті вбитої!». Так і батько твій, і діди твої жили.

А нині багатьом людям Заповіді Божі та звичаї наші стародавні — не указ…

* * *

І вирішив Радосвіт врятувати коня.

Встав він посеред ночі, пішов до загону, де окремо від інших стояв приречений на смерть кінь. Відкинув він жердини, що затуляли прохід, і сказав коневі:

— Біжи! Біжи звідси! Ти — не Злодій, ти — Вільний Вітер! Будь вільним!

Кінь зрозумів хлопчика. Він підійшов і на знак подяки торкнувся теплими губами його руки.

А потім — помчав!… У світлі місяця здавалося, що над сріблястим сяйвом трави летить, а не біжить по ній, прекрасний кінь — Вільний Вітер!

— Щасти тобі, друже! — прошепотів Радосвіт.

*** * ***

Радосвіта викликали на раду старійшин общини. Як покарання його мали вигнати з общини на три дні, протягом яких він мусив сам-один піти до кургану-гори: просити в Бога пробачення за свою провинність…

За тих часів серед людей общини було заведено вшановувати біля кургану Бога й пращурів — Величних Вільних Вершників, які спочили в кургані. Вірили люди, що поховані там Великі Вільні Вершники їхнього роду теж стали Богами і можуть тепер за людей заступатися, рятувати їх від лиха й гріхи прощати…

… Радосвіт рушив у путь.

Він не вважав себе винним. Проте не послухатися наказу старійшин він не міг: бо тоді його вигнали б з общини назавжди…

Він ішов увесь день. Вночі грівся біля маленького вогнища. А вже перед світанком знову був у дорозі…

Він наближався до священного місця. Он вже вдалині з'явилися обриси кургану.

Люди тепер боялися бувати тут поодинці. Радосвіт же не відчував страху. Навпаки, радів, що, можливо, вдасться побачити чи бодай відчути Тих Величних, про Котрих складали легенди й сказання — мудрих, добрих і сильних Очільників їхнього роду… Можливо, він зможе попросити Їх

про допомогу общині. А ще — про коня, який став би йому справжнім другом…

І тут Радосвіт зчудувався… Він побачив озеро в досвітній імлі й прекрасного коня, що пив воду.

Ось він — дар Богів кургану!

Хлопчик із завмиранням серця підійшов ближче і впізнав коня: та це ж Вільний Вітер!

Кінь теж упізнав свого рятівника: підійшов довірливо й поклав голову на плече Радосвіта, потерся м'якими губами об щоку.

— Ти — мій кінь? Ти згоден бути мені другом? — запитав Радосвіт. Він погладив прекрасну сильну шию коня.

Кінь відповів згодою.

І тоді Радосвіт набрався хоробрості — і скочив на спину Вільного Вітру. Кінь не пручався маленькому вершнику. Він прийняв провід людини-друга на ймення Радосвіт!

Хлопець подумав, що потрібно їхати до кургану, й кінь попрямував туди, зрозумівши думки вершника!

— Швидше! — попросив подумки Радосвіт і сильніше стиснув коліньми боки коня. Кінь побіг швидше.

— А ще швидше — можеш?! — І кінь помчав, полетів над морем імли, осяяної сонцесходом!…

Оце був політ! Ніколи Радосвіт не відчував нічого подібного! Кінь і хлопчик злилися воєдино! Радість! Свобода! Любов! Яка ти прекрасна, люба Земле!…

… А от вже й курган…

* * *

Вони зупинилися перед курганом, що височів у імлі. Його осявало вранішнє сонце, долі ж іще стелився вологий туман.

Радосвіт скочив на землю. Хлопчик і кінь стояли в мовчанні перед Святилищем роду вільних вершників.

Ось він — курган, де поховані Величні з роду вільних вершників, що знали Бога і говорили з Богом. Тут вшановували Їх і молилися багато наступних поколінь людей, просячи талану чи здоров'я, врожаю чи перемоги в битвах…

От лише останнім часом від прохань до Богів не бачили люди щастя, життя в общині якимсь недобрим зробилося…

«От би так само поговорити з Богом, як Величні Вільні Вершники вміли! — подумав Радосвіт. — Можливо, Богові геть не цікаві наші молитви й поклоніння? Можливо, не так, а по-іншому — треба говорити з Ним?»

Коли Радосвіт раніше думав про Величних Вільних Вершників, що знали Бога, він ніколи не міг уявити, щоб Вони навколішки благали Бога про успіх чи спалювали жертви, щоб у справах таланило…

Раптом назустріч хлопчику вийшов старий Волхв.

Радосвіт чув про Волхвів, хранителів Божественної Мудрості, але думав, що їхній час минув так само, як і час Величних Вільних Вершників.

Хлопчик вклонився Волхву, торкнувшись землі рукою.

— Про що ти приїхав просити? — запитав Волхв.

— Мене послали просити пробачення за те, що я відпустив на волю цього коня…

— Схоже, кінь не ображається на тебе за твій вчинок! — усміхнувся Волхв. — Адже він погодився бути твоїм конем!

— Так, я хотів би подякувати за це Богові! А ще я хотів би запитати: як зробити кращим життя в нашій общині? Та я не знаю, як розмовляти з Богом. Ти можеш навчити мене?

— Ти добре думаєш і доброго хочеш. Я навчу тебе.

Отже, слухай! Бог є скрізь. Він завжди присутній тут і повсюди. Він — Всюдисущий! Він чує кожну твою думку, кожне слово, бачить кожен твій вчинок. Усе, що ти хочеш Йому сказати, Він знає тієї ж миті, коли ти про це подумав.

Але щоб почути і зрозуміти відповіді Бога, — потрібно багато чого навчитися.

Збагни: адже зустріч зі мною — одна з Божих відповідей тобі.

Ти зможеш навчитися відчувати Бога і розуміти Його Волю. Але затям: щоб змінити щось у житті людей в общині, спершу ти маєш змінитися сам. І тоді все довкола теж почне перетворюватися!

Бог, Творець цього світу, є наймудріша і найсильніша Любов! Тому, щоб відчути Бога, ти маєш навчитися теж бути мудрою й сильною любов'ю!

Я дам тобі три завдання. Щоб їх виконати, ти повинен завжди бути сповненим любові до Бога і до всього Його Творіння.

Ось твої завдання:

Навчися бути спокоєм озера.

Навчися зупиняти вітер.

Навчися тримати на руках Землю і розпалювати Вогонь Великого Сонця.

— Як же цього навчитися?

— Запитай у озера, у вітру та в Бога.

Намагаючись це виконати, ти навчишся відчувати Божу допомогу і Його присутність. Можливо, навіть почуєш Його поради. Коли ти будеш готовий, приходь знову — я чекатиму на тебе.

— Ти живеш тут?

— Ні.

— Як же ти дізнаєшся, коли я зрозумію й виконаю твої завдання?

— Так само, як сьогодні Бог привів мене сюди, щоб говорити з тобою, — я дізнаюся і про час нашої наступної зустрічі, коли ти будеш до неї готовий.

А поки передай старійшинам общини мої слова: «Велика війна може знищити всіх людей з роду вільних вершників і багато інших родів, якщо не почнуть виконувати люди Волю Бога, жити за Його Законами, і якщо не очолить вашого роду новий Величний Вільний Вершник, що прийшов на Землю».

Радосвіт вклонився Волхву, скочив на спину Вільного Вітру й рушив у зворотню путь.

* * *

… Настав день повноліття Радосвіта. Його мати не тямилася від тривоги: її сина не було вже декілька днів.

Аж тут вона почула крики: «Дивіться! Дивіться! Радосвіт підкорив Злодія!».

Вулицями селища їхав Радосвіт верхи на Вільному Вітрі. Без вуздечки та стремен кінь слуха-

вся свого маленького вершника. Здивовані жителі повибігали надвір і розступалися, даючи дорогу юному Радосвіту. А він їхав спокійний і щасливий, даруючи всім добру усмішку!

… Старійшини з тривогою вислухали хлопця, який підкорив коня й повернувся з посланням від Волхва. Де ж відшукати того Величного Вільного Вершника, що прийшов на Землю? І що станеться з ними, старійшинами, якщо той невідомий та сильний керманич очолить їхній рід?

* * *

Радосвіт не забувся про завдання Волхва.

Але ж як це виконати: навчитися слухати озеро і стати його спокоєм?

… Радосвіт прийшов на берег озера тихим ранком удосвіта. Він сів на березі й спробував був говорити із озером.

Проте озеро — мовчало…

Тоді Радосвіт теж замовк і почав слухати мовчання озера…

Він вже знав, що можна розуміти — без слів.

Так людина може розуміти і людину, й інші створіння.

Можна зрозуміти усмішку, дотик, погляд. Але так само — і всіляку емоцію, думку.

І Радосвіт в тиші усміхнувся — душею — озеру. Тоді озеро теж стало всміхатися йому своєю ніжною красою.

Він роздягся й увійшов у воду. Озеро пестило його ніжним хвилюванням прозорої води.

Радосвіт знову сів на березі й почав слухати тишу озера.

Він милувався красою дзеркального плеса, в якому відбивалося небо з легкими хмаринками, ледь рожевими від перших сонячних променів…

Небо було ніби й угорі, і долі…

Хмаринки поволі пливли і по небу, й у водяному дзеркалі…

Здавалося, сонце сходило й на небі, і в плесі озера. Тільки легка подвійна смужка туману відокремлювала схід сонця на небі — і його віддзеркалення в озері…

Любов — і до озера, і до неба, й до Сонця, й до всього сущого на Землі та за її межами — охопила Радосвіта, заповнила увесь простір довкола! Вгорі, внизу, навсібіч — була тепер тільки любов! Вона панувала і в тиші прозорого озера, і в мовчанні пагорбів, і в тім, як повітря торкалося очерету при березі, що ледь чутно шелестів свою тиху пісню любові, скрапуючи у воду росинки!

Дивовижний спокій огортав і сповнював Радосвіта!

І тоді він почув Голос Бога:

— Ти зрозумів таємницю спокою озера! Тиша, сповнена любов'ю серця духовного, відчиняє двері до Мене.

Відтепер, щойно ти зануришся в цю тишу, — ти зможеш чути Мене!

Тепер навчися зупиняти вітер!

* * *

Але як навчитися зупиняти вітер?

Радосвіт завжди любив вітер. Любив — і коли легкі його пориви торкалися обличчя, і коли він сам, розтинаючи повітря, мчав верхи.

Отож Радосвіт вирішив, що для початку можна спробувати *наздоганяти вітер*.

Він покликав свого коня.

Вітер одразу прилетів.

І ось — вони вже помчали разом із вітром!

Вітер летів над степом і пестив трави, що танцювали від його дотиків, ніби морські хвилі.

Радість переповнювала серце Радосвіта!

Його кінь теж відчував велику втіху від перегонів із вітром!

Вершник і кінь летіли — разом із вітром — над широчінню степу!

Ніби величезні прозорі крила подарував їм вітер! І це стало вже справжнім польотом! Вони летіли разом із сонячним світлом, що пронизувало прозоре ранкове повітря! Хвилі трав гойдалися під ними!…

Радосвіт спробував відчути, наскільки великий вітер, як далеко сягають його крила — спереду і ззаду, ліворуч і праворуч, вгорі та долі…

І раптом він збагнув, що *наздогнав вітер*: він відчув себе вільною душею, вільною і великою — як вітер!

Він відчув, що може тепер теж, як вітер, літати над широчінню степу, сповнений світла вранішнього сонця, і — обіймати все суще своєю великою любов'ю!

А потім прийшло розуміння й того, що можна зупинятися з цього стану польоту, зберігаючи свою величезність і прозору витонченість. При цьому вітер, трави, простори — все це тепер… опиняється *в мені*…

І почув він голос Бога:

— Ти впорався із завданням: зрозумів, що означає *зупиняти вітер*.

Тепер навчися тримати на руках Землю й розпалювати Вогонь Великого Сонця.

* * *

Минав час, зростав Радосвіт. У нього з'явилося багато друзів. Якимсь особливим був тепер цей сповнений спокою юнак, що дарував усім довкола любов сердечну.

Радосвіт навчав друзів того, про що дізнався від Волхва й чого навчився, виконуючи його завдання. Всі разом вони опановували мистецтво верхової їзди й мистецтво володіння зброєю — щоб допомогти захистити землі свої від страшної війни, яку передбачив Волхв.

Так зібралася довкола Радосвіта нова рать зі сміливих і добрих юнаків. Вчилися вони, в тім числі, володіти мечами — однаково правою й лівою рукою, як їхні пращури вміли. Вчилися боротись, перемагаючи суперника силою духу. А перемігши — не вбивати, а лише роззброювати й відпускати на всі чотири вітри.

І з інших родів найсміливіші та найсильніші юнаки приходили, щоб стати ратниками Радосвіта.

… Був хлопчик один у селищі. Звали його Мирославом. Від народження він був худенький і слабкий, хирлявий і незграбний. Сміялися з нього всі, кожен його образити міг, а в боротьбі будь-який хлопець перемагав його.

Проте Мирослав ні на кого не ображався. Бувало, тільки підніме свої довгі вії, погляне здивовано очима великими й прекрасними, як у дівчи-

ни: за що скривдити мене хочеш? — і всміхнеться ласкаво до кривдника.

Тільки і вмів Мирослав, що старовинних пісень співати й нові складати. А як заспіває — аж заслухаються всі!

Радосвіт любив слухати пісень Мирослава й заступався за нього завжди, коли його скривдити намагалися.

… Багато хто сміявся з Мирослава, коли він прийшов до Радосвіта — у рать проситися…

А Радосвіт зрадів і взяв його до своєї раті.

І стали вони найкращими друзями.

… Мирослав змінився невдовзі: стало його тіло з худого й незграбного — струнким та гнучким. І сила незвичайна з'явилася в його голосі. Навчився він верхи їздити, мечами й іншою зброєю володіти.

А ще він душі пробуджував стародавніми піснями про свободу, сам пісні складав про любов і красу, про життя людське й про Бога.

… Отак і жили ратники на чолі з Радосвітом, вивчаючи мистецтво поєднання любові та сили.

… Ось тільки не міг Радосвіт поки розгадати таємниці третього завдання Волхва.

Земля ж, він собі міркував, і так нікуди не падає… І сонце саме світить, сходить уранці й заходить увечері… Чи ж варто втручатися в цей створений Богом стан речей?…

І яким мудрим та величним має бути той, хто триматиме Землю?…

Та й невже ще якесь сонце має бути запалено?…

* * *

Саме тоді приїхали до старійшин роду посли від іноземного кесаря. Дивовижні обладунки мали в них і люди, і коні.

Приїхали вони не з миром. Вимагали данину платити величезну — золотом, кіньми, дівчатами гарними, юнаками для війська кесаря.

Говорили вони про велику могутність їхнього правителя, що багато країн підкорив він владі своїй, що величезне військо має.

Тож якщо протягом певного терміну не отримає кесар данини, то прийде він із військом великим і сам візьме все, чого забажає. Якщо не підкоряться йому добром — зітре він з лиця землі рід Вільних Вершників. І землі, й багатства — усе належатиме йому, а не лише частина, яку він тепер вимагає як данину…

Від'їхали посли іноземні.

Злякалися старійшини. Зібралася вся община, й довго думали люди, що їм робити. Одні казали, що треба підкоритися й данину платити. Інші, в чиїх сім'ях були юнаки та дівчата-красуні, котрих кесар вимагав йому віддати, — ті говорили, що не можна коритися…

І Радосвіт казав, що рід вільних вершників не повинен коритися кесареві.

Тоді згадали старійшини передбачення Волхва та звеліли Радосвіту їхати до кургану — запитати Волхва, де знайти нового Величного Вершника, Котрий їх врятує.

* * *

Радосвіт вирушив у путь.

Але він пам'ятав, що не виконав ще третього завдання Волхва, тож і не був певен, що зустріне його…

Намагався він говорити з Богом, запитуючи: як йому вчинити? Та не відповідав Бог…

Проте коли під'їхав Радосвіт до кургану, Волхв уже чекав на нього.

Розповів Радосвіт про нашестя іноземне, що загрожувало їм. Говорив, що рід вільних вершників допомоги потребує: той керманич мудрий їм потрібен, про котрого передбачав колись Волхв. Це має бути керманич сильний і добрий, що об'єднав би народ, припинив розбрат і зміг би захистити всіх від загарбників іноземних. Сказав Радосвіт, що готовий податися хоч на край світу, аби знайти того нового Величного Вільного Вершника і вблагати його очолити народ.

Усміхнувся ледь помітно Волхв і відповів:

— Бог почув прохання і вже послав поміч вашому роду! Народився вже у вашім народі цей Посланець Неба. Принесе він свободу і мир людям на багато літ!

— Скажи, як мені його відшукати?

— Він — зовсім поруч. Його звати — Радосвітом! Що ж ти так зблід?

— Це не просто прийняти: приїхав по допомогу — й дізнався, що вона в самому собі таїться!…

… Знав Радосвіт про себе, що є в ньому й любов, і сила… І що готовий він допомогти людям біди їхні подолати… Але щоб отак… несподівано…

— Я не відчуваю себе ані мудрим правителем, ані воїном величним, ані Посланцем Бога. Я

заледве навчився поради Божі інколи чути… Це — наразі все, що я вмію…

— Це добре, що ти не вважаєш себе гідним. Якби уявив ти себе пророком до того, як став ним, це перешкодило б звершенню передбаченого. Навіть величних можуть занапастити марнославство й пиха! Бо в самості втрачається відчуття Всевишньої Волі, здійснити яку має ця людина.

Великі Сила та Всемогутність Бога відкриваються лише тому, хто, забуваючи про себе, служить Єдиному Богу.

Я допоможу тобі трохи. Навчу, як розкрити Божественне — у собі.

Почнемо з того, як розрізняти те, що йде через тебе від Бога, і прояви власної самості, природою якої, в тім числі, є особисті бажання людини.

Від того, якою мірою ти зможеш це зрозуміти і втілити, залежить майбутнє твоїх друзів, твого народу, твоєї країни і навіть всієї Землі!

… І навчав Волхв Радосвіта, як здобути злиття з Божественною Любов'ю, Божественною Мудрістю й Божественною Силою.

Відчув тоді Радосвіт у собі велику любов до Бога — й огорнула його у відповідь Велика Сила Любові Божественної! Так пізнав він, як душа людська зливається воєдино з Любов'ю Божественною!

Потім відчув він себе — як душу — Світлом Живим Найчистішим, Найтоншим і таким великим, що став значно більшим від планети нашої. Тоді спробував він взяти Землю на руки душі, що йдуть від серця духовного. І за кожне створіння,

що живе на Землі, відчув він тоді свою відповідальність.

А потім занурився він у *глибину неосяжну*, сповнену Вогню найніжнішого й найтоншого, до Сонця подібного. Але розмірами своїми перевершував цей Вогонь усе, що лише можна уявити.

— Я є Вогонь Любові, що лине з *первісних глибин* і творить життя. Пізнав ти тепер Мене як *Велике Сонце* у серці духовнім своїм! — залунали слова Бога.

Зробивши це, зрозумів Радосвіт, що він сам став Великим Духовним Серцем і вміщує в Себе *Велике Сонце*. І почув він:

— Ось тепер — ти знаєш Мене, Отця всього сущого!

Я показав тобі Себе як Джерело Сили, Котра завжди тобі служитиме, коли ти єдиний зі Мною.

Через *Серце Землі* — прохід відкривається до Сили Моєї Всевишньої!

Ця Сила може заповнити тіло твоє і діяти через нього.

Відтепер ти зможеш застосовувати Потік Моєї Сили, щоб здійснювати вчинки благі, допомагати стражденним і добро захищати.

Але ніколи не переступай Волі Моєї власним бажанням допомогти, бо не завжди поміч іззовні корисна!

Моя Сила — це Джерело відкрите. Та пізнає його лише той, хто добрий душею, не має думок нечистих, завжди знає Волю Мою і слідує Моїй Волі, а не своїй.

Сила Моя перевершує силу будь-якої зброї. Всі енергії всесвіту покірні Мені!

Проте цю Силу Мою може застосовувати лише той, хто Божественно чистий у своїх помислах і, зокрема, не хоче нічого для себе!

Ходи — й навчи своїх друзів цього! Тоді непереможною стане твоя рать!

Я буду в тобі і з тобою!

Моя Любов буде твоєю Любов'ю!

Моя Сила буде твоєю Силою!

Мої Любов і Сила зростатимуть також і в кожному з друзів твоїх!

* * *

Хотів Радосвіт подякувати Волхвові за мудрі уроки, але… не побачив нікого навколо.

Тоді вирушив Радосвіт у зворотню путь.

Любов до Бога, до людей, до планети, рішучість будь-що врятувати свій народ від іноземної навали — переповнювали його!

Він просив Бога завжди показувати йому, що належить робити.

…Повернувся Радосвіт. Були з ним і в ньому — Сила та Любов Божественні, *Сонце Велике Божественне* сяяло в нім.

Оповів він своїм друзям про те, що дізнався:

— Сказав Волхв, що Бог призначив мені роль того, хто врятує наш рід… Не знаю, чи правда це?… Проте ми не маємо іншої ради. І допомоги більш немає, звідки чекати. Можливо, частинки Великої Божественної Сили втілені в кожному з нас. І якщо ви мені допоможете — тоді ми переможемо!

Мирослав заспівав стародавньої пісні Величних Вільних Вершників. Друзі підспівували його чистому голосу.

Всі стали навколо великого вогнища і співали, відчуваючи єдину любов усіх присутніх і єдину мужність. У центрі кола горіло багаття і здавалося, що від нього у відважних серцях розпалювався Божественний Вогонь!

… І піднялася рать Радосвіта, мов щит, на кордонах земель, що їх вони охороняли.

Навчав Радосвіт своїх друзів:

— Якщо в протистоянні хоч один народ вільний від ненависті й страху, — він непереможний! Ми виграли цю битву ще до її початку. Тепер залишилося тільки зуміти пояснити це нашим супротивникам: щоб, не проливаючи даремно крові, пішли вони до своїх земель і більш не намагалися підкорити нас — вільних вершників!

*** * ***

Наблизилося військо кесаря до земель вільних вершників.

Вони зупинилися й роздивлялись здивовано маленьку рать, що виїхала їм назустріч.

Ось від групи від'їхав один. Він наближався.

Очільник кесаревого війська думав: «Звісно, він їде здаватися й обговорити умови, на яких їхні землі увійдуть до складу імперії кесаря. Не зможуть вони чинити опір моєму величезному війську! Битва не має сенсу!»

Радосвіт наблизився.

Очільник із цікавістю розглядав «варвара», який, було видно, геть не боявся.

Радосвіт запропонував війську кесаря здатися, позаяк *Сила* — не на боці кесаря.

Очільник розреготався! Він цінував гумор і сміливість!

Проте Радосвіт не жартував:

— Якщо ви хочете уникнути поразки й вижити — йдіть з доброї волі, інакше загинете або тікатимете!

На зухвальця підняли мечі та списи. Та очільник війська наказав його відпустити.

… На невеликім пагорбі посеред скошеного поля розташувався загін Радосвіта.

Величезне військо кесаря, зімкнувши лави, чекало команди до наступу.

«Що може зробити дрібка вершників? Зрозуміло, чим закінчиться битва», — дивувався очільник війська кесаря.

Тієї миті… Мирослав заспівав. Стародавня пісня полетіла над полями й сягнула війська кесаря.

Потім він запалив смолоскипа й поїхав уздовж скирт соломи, підпалюючи їх. Піднялася стіна вогню. Подув сильний вітер і вогонь, піднявшись над землею й не торкаючись її, посунув на військо кесаря.

Стіна вогню насувалася — і панічний страх охопив військо. Адже полум'я рухалося понад землею, горіти не було чому, але вогонь ставав дедалі вищим та лютішим! Нові Величні Вільні Вершники несли цю стіну вогню перед собою, як величезний щит, і мчали дедалі швидше…

Загартовані в боях вояки кесаря кинулися тікати, зломлені жахом незбагненної мари… Навіть коли переправилися через річку, не зупинилися…

Лише трохи згодом очільник зумів відновити лад серед своїх вояків. Але навіть думок про те, щоб повернутися й знову спробувати розпочати битву, не виникало ні в кого.

… Очільник послав звістку кесареві про те, що «варварам» цих місць відомі таємниці особливі й що не варто ходити війною в ці землі, щоб не втратити війська.

Так землі Вільних Вершників та багатьох інших родів русичів лишилися вільними.

*** * ***

Мир і спокій опустилися на землю.

Радосвіт зі своїми вояками повернулися додому.

І багато років жила по всій Землі гучна слава про рать Радосвіта — рать Нових Величних Вільних Вершників, що знали Бога, вміли тримати на руках Землю і сяяти серцями, що подібні до Сонця!

Багато людей звідусіль приходили, щоб навчитися бути такими ж ратниками, що знають Закони Божі, за якими можна й себе змінювати, й життя на Землі прекрасне будувати!

Ассиріс

Сказання про смерть і Вогненне Серце

Слухай сказання! Не маю таїн!
І врочисто, у тиші
Таємниці тобі оповім
Про Бога й життя на Землі!
Не квапся казати, що сенсу немає

Знати сказання з давніх часів…
Ні, усе й нині таке, як раніше…
А в Глибинах — сяє Він!
Він — Бог! Він — Єдиний, Всесвітній!
Він є Світло! Він — є Любов!
І той, хто Його пізна́є, —
В Його Світлі народиться знов!
Хто пізнає Його — Своїм Серцем —
Відкриває іншим шляхи,
Мудрим Знанням, Любов'ю Без Меж
Світить тим, хто наваживсь іти!

Жила собі дівчина Оленка. Доки батьки були живі, вони всі разом жили щасливо й радісно. Та сталося так, що батьки її померли — й Оленка сиротою лишилася.

Далека родичка взяла її в свій дім — великий, заможний. Тільки не велося там Оленці добре. Жила вона в тому домі як служниця. А дорікання були єдиною винагородою за її працю.

Родичка та — дуже до всього була жадібна! Зробила вона зі свого дому — заїзд. Оленка ж навіть кімнати власної не мала. Спала вона в комірчині біля кухні.

У тім заїзді подорожні могли заночувати, пообідати, повечеряти — дорогою до міста столичного або ж із нього. З ранку до вечора працювала Оленка, не покладаючи рук: і мила, і прала, і пічку топила, і воду носила, і їсти готувала, і ткала, і вишивала. На всі руки майстринею була Оленка, більше від усіх слуг робила, проте рідко бачила за свою працю вдячність, добре слово нечасто чула, хіба від людей проїжджих. Господиня Оленку завжди лише сварила. Хоч що зробить дівчина — все

їй мало! «Взяла сироту — і немає від неї й крихти вдячності!» — постійно бурчала вона.

А Оленка — добра була й ласкава з усіма, на слова дошкульні не ображалася, на несправедливість не сердилася.

Але хотілося їй, щоб у житті сталося щось світле. Та нічого подібного не відбувалося.

Тільки на світанку мала Оленка дещицю радісного часу, коли йшла по воду до річки, вмивалася й схід сонця зустрічала.

І усміхалося сонечко Оленці! І Оленка сонечку всміхалася!

І думалося Оленці про те, що, певно, десь є життя щасливе, вільне й радісне. Тільки як їй те життя відшукати?

Коли ставало Оленці геть сумно чи тяжко, згадувала вона як радісно сонечко всьому усміхається, як голубить воно своїм промінням всі створіння, — і ставало їй легше.

От раз на світанку здалося Оленці, що світло сонячне сяє яскравіше, ніж зазвичай, ніби є поруч Хтось Невидимий.

І покликала Оленка:

— Де Ви, прекрасні Боги? Як мені світанок принести в моє життя? Як зрозуміти мені все те, чого ще не відаю? Як навчитися жити у щасті та в Світлі?

… І здалося Оленці, що світло довкола засяяло ще яскравіше. І подумалося, що почуто її слова.

Проте дні минали, а нічого не відбувалося, не змінювалось. Та й забула Оленка про випадок той.

* * *

Невдовзі приїхав у їхнє поселення посланець царський та оголосив, що царевич хворий на невідому недугу і той, хто знайде ліки від неї — отримає золота, срібла, каміння коштовного — стільки, скільки взяти зможе.

Почула про це Оленка й засмутилася через царевича: «Думала я, що лихо-горе лише в бідних буває, а виходить, що навіть царський палац нещастя не оминають».

А потім сталося так, що зупинився на нічліг у домі тім молодий подорожній.

З усього було видно, що чоловік він вельможний, проте знатністю своєю й багатством не хизується. Тримався він спокійно і ввічливо.

Заплатив господині золотом. І стільки заплатив, що вона — аж нетямилася від радощів, так хотіла догодити.

Але молодий подорожній піднявся до своєї кімнати, попросив подати вечерю й більш його не турбувати.

* * *

Оленка принесла гостю вечерю й хотіла була вже йти.

Аж тут подорожній раптом зблід, захитався і, спираючись рукою на стіл, тяжко опустився в крісло.

Оленка підбігла, злякавшись за гостя, допомогла йому лягти на постіль.

— Вам зле? Може, лікаря покликати?

— Ні. Не переймайся! Не треба лікаря, я їх — чимало бачив! Ще один — нічого не змінить. Я не-

вдовзі помру, але не тепер, ще маю трохи часу. Ти не зможеш мені допомогти і ніхто не зможе! Ходи собі… Хоча ні, постривай, просто посидь зі мною, якщо можеш.

… Оленка сіла поруч із ліжком недужого й стала слухати його так уважно й дбайливо, як вміла. І ще — ласкою, теплом, любов'ю сердечною ніби огорнула.

Молодий подорожній заговорив:

— Ти мене не знаєш, я не знаю тебе, ми ніколи більш не побачимося — і тому я можу поговорити з тобою вільно й розповісти про все, що каменем лежить на душі.

Ти ще така молода, що, певно, не зможеш мене зрозуміти. Проте, можливо, завдяки цьому або від чистоти твоєї, мені легко говорити з тобою. Я можу сказати тобі навіть те, що намагався приховати від самого себе: ті думки, від яких хочу бігти і бігти. Та не виходить втекти…

Я — царський син. Я жив безтурботно багато років і навіть не замислювався, нащо живу. Я їв на золоті вишукані страви, мій слух тішили найкращі співаки та музики, мені всі прислужували й догоджали.

Та ось смерть постукала в мої двері… Найкращі лікарі сказали, що жити мені лишилося не більш ніж два-три місяці. І от — уся марнота мого життя відкрилася переді мною!

Мені здалося, що смерть прийшла до мене раніше, ніж треба. Адже я ще молодий! Я ще нічого не встиг! Я навіть не зрозумів, навіщо живу, — а кінець вже так близько! Я не хочу помирати!…

Раніше — смерть у бою, приміром, здавалася мені геройством, не змушувала замислюватися

про сенс життя. Тоді я не відчував реальності смерті, бачив лише подвиг та славу. Я навіть не мав того, за що насправді не гріх було б померти!

Думав, що царевич має бути готовий померти за свою країну. Але я не знав власного народу, не навчився любити країну. Тільки тепер, мандруючи невпізнаним, я побачив біди й проблеми людей мого царства. Якби я залишився жити і став правити, то, можливо, зумів би багатьом допомогти! Але я вже нічого не встигну!

Я вже майже прожив своє життя — і не зробив нічого важливого, потрібного!

Чи подарував я радість бодай комусь, чи зробив когось щасливим? Ні!

Мені гірко думати про втрачений час життя! І страшно думати про смерть. Але я не можу не думати про неї! Ти, можливо, вважаєш, що я боягуз… Проте мене гнітить не лише страх невідомості за порогом смерті, а й безглуздість усього мого життя!

Я не хотів пролежати решту днів у ліжку — повільно помираючи перед натовпом лікарів і батьками, які мене жаліють! Не хотів більше бачити їхніх скорботних облич! Не хотів бути об'єктом для заробітку — для лікарів всіляких мастей! Тож я поїхав.

У мене лишилося мало часу і я маю встигнути знайти відповіді на свої запитання: «Навіщо я жив?», «Нащо взагалі живуть люди?», «Чому смерть завершує все?»

… Оленка слухала царевича тихо, уважно, як ніхто раніше не слухав. Вона взяла його за руку, ніби хотіла цим полегшити страждання. Її ніжність, ласка і спокій неначе відігрівали серце царевича.

— Чому Ви кажете так, ніби смерть вже настала? Адже Ви ще живий — а отже, можете чимало зрозуміти й зробити! Допомогти, приміром, багатьом людям!

— Що ж, ти маєш слушність, я спробую!

Ось, що я надумав: візьми цього персня. Його я мав би віддати своїй нареченій-обраниці. Нехай я не зумів допомогти багатьом, та допоможу хоча б тобі! Це — знак, із ним цар і цариця приймуть тебе, як мою дружину й спадкоємицю престолу. Вони не відкинуть моєї останньої волі. Ти ж згодом успадкуєш владу в царстві й будеш втіхою моїм батькам на схилі їхніх літ! Бо — я це бачу — ти маєш добре серце! Ти станеш доброю царицею! Ти ж не з чуток знаєш життєві турботи людей! Завтра вранці ми обвінчаємося в храмі за звичаєм нашої країни, щоб ніхто не зміг оскаржити твоїх прав. Я напишу батькам листа — і вони з радістю приймуть тебе! Потім, коли ти зустрінеш того, хто полюбить тебе й кого покохаєш ти, — ти вийдеш заміж і зробиш його законним правителем. Ви обов'язково будете щасливими і зможете зробити багато добра!

Будь ласка, не відмовляйся! Нехай бодай одна добра справа освітить моє життя!

— Щоб правити країною, потрібні мудрість і сила, а не лише добре серце! Як можете Ви довірити все — першій зустрічній?

— Я навчився у мандрах розрізняти людей. І якби лишився жити, то не шукав би нареченої кращої за тебе. А вже тих, хто даватиме поради, як правити, — не забракне: прибіжать зусібіч!… І лише добре серце зможе визначити, хто щирий і че-

сний, а хто тільки вигоди собі в тих порадах шукає.

— Ви навіть не запитали, як мене звати! Невже можна вирішувати подібні справи так швидко?!

— Як тебе звати, моя обранице?

— Оленка. Для царівни — негоже ім'я… — на щоках дівчини розцвів ніжний рум'янець, вона опустила вії.

— От і познайомилися! Я — царевич Єлисей!

* * *

Наступного ранку в храмі цього містечка відбувся шлюбний обряд. Тільки не було весілля й весільного бенкету. І гостей теж не було.

Перш ніж попрощатися назавжди, Єлисей та Оленка залишилися удвох. Вони сіли поруч.

Оленка мовила:

— Я чекатиму тебе, Єлисею! Я вірю, що ти обов'язково знайдеш відповіді на свої запитання! І що ти — неодмінно одужаєш!

Я покохала тебе! Я чула, що дівчина не повинна говорити цього першою, але я злякалася, що як не скажу, то сам ти можеш не здогадатися. А тепер ти знаєш — і моя любов буде з тобою!

— Я теж покохав тебе, Оленко! Це — найбільше щастя за все моє життя!

— А можна я теж поїду з тобою тепер? — спалахнувши надією, запитала Оленка.

— Ні, люба, тобі не треба зі мною їхати. На мене попереду чекає смерть, а тебе — довге й щасливе життя! Я дуже хочу, щоб ти була щасливою, і так нехай і буде!

І ще — ти можеш зробити багато добра для всіх людей в цій країні! Ти можеш зробити те, чого

я не встиг! Ти робитимеш це і за мене, й за себе! А потім ти зустрінеш гідного юнака, покохаєш його і станеш йому за дружину.

… Оленка похитала головою, втираючи сльози, що потекли з очей.

Вони довго сиділи, обійнявшись…

А потім царевич поїхав в один бік, а Оленка в гарному екіпажі, що винайняв для неї Єлисей, — в інший.

*** * ***

Царевич Єлисей продовжив свій шлях і пошук відповідей на свої запитання про призначення життя і про значення смерті.

Раніше він намагався ніби тікати від смерті через страх перед нею. Але через це — смерть немов переслідувала його і всюди наздоганяла. Він постійно думав про смерть, хоча й намагався забути про неї. Але все довкола нагадувало про неминучість страшного кінця. А його запитання про сенс буття так і лишалися без відповіді…

Тепер царевич вирішив… більш не тікати, а рушити назустріч своєму страхові: «Якщо смерть все одно прийде, і дуже скоро, то варто прожити решту життя так, щоб це мало бодай якийсь сенс. І щоб не було соромно перед Оленкою за те, як я завершив свій шлях!»

І царевич став шукати гідної смерті.

Він кидався рятувати потопельника або заходив до охопленого полум'ям будинку, щоб винести дитину. Доля дедалі частіше давала йому можливість робити добро — і смерть щоразу відступала, немовби отримуючи як викуп готовність царевича померти за інших людей.

Він використовував кожну нагоду віддати життя, рятуючи інших, — і смерть щоразу, здавалося, поступалася. Смерть більш не лякала Єлисея, як раніше. Навпаки, пам'ять про смерть дарувала йому сміливість і силу, рішучість і відвагу. Кожен свій вчинок він тепер здійснював — як останній у своєму житті!

Тепер він намагався допомагати всім, кого зустрічав на своєму шляху. В тім числі й тоді, коли задля цього не треба було ризикувати життям.

Він навіть став забувати про свою хворобу, радіючи врятованим життям і щасливим усмішкам вдячних йому людей.

А ще царевич часто згадував Оленку. Вечорами він брав перо й папір і писав їй листи. Він розповідав про свою любов, про все, що з ним відбувалося, про те, що він побачив і зрозумів. Однак листів він цих не надсилав…

… Минав час. Тяжкі напади хвороби ставалися з ним дедалі частіше. Сил у тілі меншало.

Царевич давно роздав усі гроші, які мав при собі, нужденним людям. Він ночував тепер на голій землі, накрившись лише плащем. Їв лісові горіхи, ягоди та гриби й лише зрідка — те, чим пригощали люди, яким допомагав.

Він став схожий на волоцюгу більш, ніж на царського сина.

* * *

І от якось в одному місті він побачив приготування до страти: «Ось знову смерть — і для цього чоловіка вона настане просто зараз!»

Царевич поглянув на засудженого. Той був спокійний і, здавалося, не боявся померти, хоча

був молодий і тіло його було сповнене здоров'я та сили.

— За що його стратять? — запитав царевич у вартових.

— Він сповідує іншого Бога й проповідує хибне вчення. В країні не може бути різної віри, інакше царство розпадеться на шматки!

— За що тебе хочуть стратити? — запитав він у засудженого. — Ти винен чи обмови й наклепи недругів привели тебе сюди?

— Я розповідаю людям про Єдиного Бога і про єдині Закони Буття всієї Світобудови — Закони Любові й Добра! Я не бачу в цьому провини!

— І я теж не бачу причини для того, щоб тебе позбавили життя! Я готовий померти замість тебе!

… Царевич розумів, якщо він зараз назветься й накаже звільнити юнака, — йому не повірять: кат і вартові лише озляться, дивлячись на його зношений одяг і виснажене обличчя.

Царевич звернувся до ката:

— Цей чоловік невинний, я готовий померти замість нього! Відпустіть його!

Кат розреготався від такої чудасії та сказав:

— Це неможливо, пройдисвіте! Але якби мав ти грошенята, його життя можна було б відкупити. Спробуй знайти тут того, хто погодиться допомогти цьому чоловіку. Маєш на це аж п'ять хвилин!

А ти, — звернувся кат до приреченого, — молися своєму «Єдиному Богові», бо за кілька хвилин вже не зможеш цього зробити!

… «І це — закони моєї країни! — вкотре вжахнувся царевич Єлисей. — Якщо злочинець багатий, то він може не боятися правосуддя, коли ж бідний, то праведного суду для нього не існує…»

Царевич давно не мав грошей. У нього залишився тільки золотий медальйон із монограмою. Він гадав, що ця річ дасть змогу впізнати тіло і так рідні дізнаються про його смерть.

Царевич зняв із шиї медальйон:

— Підійде?

Кат жадібно простяг руку.

— Спочатку відпусти цього чоловіка!

… Кат зняв кайдани з засудженого. Юнак, ще ледь вірячи в те, що відбулося, спустився сходами з дерев'яного помосту, на якому його мали стратити.

Натовп, що зібрався був повитріщатися на страту, почав розчаровано розходитися.

«Цікаво, чому люди готові дивитися на смерть, на страждання інших — як на розвагу?» — замислився царевич.

* * *

Врятований юнак підійшов до царевича й подякував йому:

— Я ще не зустрічав людини, котра з такою легкістю була б готова віддати життя за першого стрічного!

— Моя заслуга не така велика, як ти гадаєш. А ось моя провина, виявляється, значно більша, ніж я думав!

Моє життя — майже нічого не варте: я хворий і скоро помру.

— Так, вигляд ти й справді маєш не дуже… Ходімо зі мною! — мовив врятований.

Юнак і царевич пішли в бік лісу, геть від міста.

— Недорого, виявляється, коштує моє життя! — веселився юнак. — Усього лише золота дрібничка!

— Я більш нічого не маю… Вибач! — відповів царевич.

— Та що ти, я не про це!

— Розкажи, куди ти мене ведеш?

— Маю ж я відплатити тобі добром за добро! Ти врятував мені життя — я маю врятувати тебе!

— Цього ти не зможеш… Краще перепочиньмо! — всміхнувся царевич без тіні печалі.

— Потерпи: зовсім трохи лишилося! Я — не цілитель і не Вчитель. Але Той, до Кого я тебе відведу, — Він може все!

… Почався дощ. Царевич кілька разів послизався й падав. Потім він вже не зміг підвестися, і юнак поніс його на спині…

* * *

У лісі на галявині зібралися люди. Вони прийшли сюди, не зважаючи на дощ. Вони чекали на Вчителя й намагалися розкласти ватру.

Той, Кого вони називали Вчителем чи Пастухом, говорив з одним чоловіком неподалік.

Дощ вщух, коли юнак із Єлисеєм наблизилися.

Але багаття все одно ніяк не розгоралося.

Царевич витяг із полотняної торби, де тепер лежало все його добро, листи, які він писав Оленці, і простяг їх — щоб люди змогли розпалити вогонь, обсохнути й зігрітися. Він писав ті листи майже щодня, їх було багато. «Що ж, нехай хоч ці люди, що прийшли послухати Вчителя, зігріються!» — думав він.

Та цієї миті підійшов Вчитель, простяг руку — і полум'я спалахнуло.

Багаття горіло рівно й сильно. Вчитель зняв свого плаща, розстелив біля вогню, поклав листи назад до торби Єлисея, зробивши йому з неї зручне узголів'я. Потім Він допоміг покласти царевича на це ложе біля ватри.

Вчитель став говорити з людьми.

… Царевич розумів, що помирає.

Часом йому здавалося, що він вже помер. Він збоку бачив своє тіло, що лежало біля вогнища, людей, які сиділи поруч, Вчителя, що говорив із ними. Він трохи дивувався, що й далі все чує і бачить — ніби крізь легкий золотий туман.

Потім люди, що слухали Вчителя, почали поступово розходитися по домівках, несучи в серцях спокій, любов і нове розуміння того, як жити далі. Кожен виніс із розмови щось своє, йому потрібне, з важливих, але простих і мудрих слів Вчителя.

Царевич закарбував найяскравіше саме те, що так прагнув почути: «Людина не один тільки раз живе на Землі в матеріальних тілах. Помирають лише тіла. Душі живуть далі. Залишивши тіло, душа відпочиває, а потім знову приходить на Землю, народжуючись у новому тілі. Й душа має змогу вдосконалюватися. Саме у вдосконаленні — сенс життя на Землі. Але не пам'ятає людина своїх минулих життів, щоб не розчавило її тягарем помилок або ж, щоб не запишатися від досягнень і подвигів свого минулого. Тільки дуже небагатьом дозволяє Бог згадати про те, ким вони були. Це ті, хто вже стали дорослими й мудрими душами».

Багато пояснював Вчитель і про Єдиного Бога, про те, як варто допомагати людям, що живуть поруч, про принципи, за якими вдосконалюються душі…

Все у світогляді Єлисея тепер стало на свої місця. Він відчув, як хотів би тепер жити далі в цьому тілі!

Він звернувся з питанням до Бога: «Як мені не забути все те найважливіше, що я дізнався на порозі смерті? Як не забути мені цього, щоб зуміти так жити й іншим у цьому допомогти?»

Але відповіді не було…

Вогнище горіло посеред ночі, інколи в небо злітали яскраві іскри, ніби золотими зорями осипаючи прозору глибину ночі.

Врятований царевичем юнак підійшов до Вчителя:

— Цей чоловік сьогодні врятував мене від смерті й тому я приніс його сюди. Чи можеш Ти зцілити його?

— Ти добре вчинив. Я подбаю про нього, не хвилюйся! Але відтепер будь обачнішим у своїй проповіді Любові й Добра! Неможливо вмовляннями й закликами зробити людей ані розумнішими, ані добрішими! Є лише один спосіб для цього: здійснювати Вчення власним життям! І тоді — люди, котрим воно потрібне, самі потягнуться до тебе.

… Юнак пішов, міркуючи, як все почуте зробити основою свого життя.

* * *

Царевич помирав, розуміючи, що його час настав. Він тепер просто спостерігав, що буде да-

лі. Він навіть не знав: сон це, дійсність чи вже настала смерть…

Йому здавалося, що тіло його поринуло в сяючі язики полум'я величезного вогнища. І він бачив, що у Вогні є Руки, які виймають з його тіла чорні, як вугілля, сліди хвороби.

Відчуття легкості й невагомості зростало.

Потім над ним схилилося Лице, що сяяло Світлом.

Єлисей запитав:

— Хто Ти? Бог?

— Краще скажімо так: Я — Частина Його Всесвітніх Всемогутності, Любові й Мудрості. Таких, як Я, — чимало, і часто Нас називають Синами або Доньками Бога.

— Чому ж Ти схожий на людину?

— Так зручніше розмовляти. Але можна — й інакше! — сказав Він і перетворився на Світло, що було безкраїм і осяйним, немов Сонце!

— Я помер?

— Ти — не тіло, а душа. Ти зараз лише покинув тіло. Але ти до нього повернешся, якщо захочеш: останнім часом ти чимало чого правильно зрозумів.

— Так, я б хотів не забути того, що пізнав, і виконати те, що зміг би, якби залишився жити в тілі.

— Добре! Коли життя в тілі набуває істинного сенсу, Бог може дарувати зцілення! Ось, Я даю тобі нове серце!

… Вогненні Руки взяли частинку Полум'я — і вклали створене з нього нове серце у груди царевича.

Життя влилося до тіла. Вогненний потік сповнив кровоносні судини й розніс це нове життя у кожен куточок тіла. Стан щастя й безмежної любові до всього й усіх — охопили Єлисея!

Любов поєднала душу із цим Світлом в Одне! Ніколи не міг Єлисей уявити, що буває таке щастя!

* * *

Коли царевич отямився — на небі вже сяяло сонце.

Єлисей ще не дуже розумів, що з ним сталося цієї ночі, — але він був живий!

Над ним дбайливо схилився Вчитель: Він був схожий на того Чоловіка-Бога з нічних подій. Тілом Він був стрункий, широкоплечий, мав правильні риси обличчя, русяве волосся, що м'якими хвилями спадало на плечі, дивовижні сині очі, які променіли ніжним теплом і світлом. На вигляд йому було років тридцять чи трохи більше. Але щось незвичайне було в його погляді й рухах тіла, ніби Він був присутній тут лише малою частиною Себе. Особливий спокій оточував Його й ніби оповивав і царевича, і простір довкола.

— Мені наснилося, що я помер, а потім ожив, — вимовив Єлисей і сам здивувався тому, як прозвучав його голос.

— Випий оце! — Вчитель простяг Єлисеєві чашу з напоєм. Настоянка із запашних трав з медом рознесла тепло по всьому тілу.

— Хто Ви?

— Я — Пастух. Щоправда, Моя отара розбрелася по всій Землі, і Я тепер ходжу по світу й збираю назад тих, хто готовий Мене почути.

— Мені наснилося, що Ви мене вилікували? Але ж неможливо вилікувати від смерті?

— Коли життя в цьому тілі набуває сенсу, Бог може дарувати зцілення! — повторив Вчитель слова зі сну царевича. — Ти здоровий, але ще певний час тобі треба буде лишатися тут зі Мною, щоб навчитися жити по-новому й насправді здобути *Вогненне Серце*!

Таке серце, що сповнене Божественних Любові, Мудрості й Сили, не можна просто отримати як дарунок від іншого, навіть якщо цей інший — Бог! Його має розвинути сама людина!

А тепер вставай! Тобі потрібно вмитися.

На власний подив, Єлисей легко зміг підвестися на ноги без сторонньої допомоги.

Вчитель і царевич підійшли до джерела, що наповнювало величезну глибоку чашу в скелі прозорою блакиттю найчистішої води. З цієї чаші починався дзвінкий струмок.

— Скупайся тут. Вода в цьому джерелі — чиста й завжди холодна. Це — добре!

… Єлисей кілька разів занурився з головою. Спочатку перехопило подих від палюче холодної води, зате потім… Він немов знову народився: такою ніжністю і чистотою, силою й веселощами його сповнило! Ніби задзвеніли весняні потоки всередині тіла! Ніколи раніше, навіть як був геть зоровий, не відчував він стільки сили й радості як в душі, так і в тілі!

Поки він повертався до вогнища, Вчитель, ніби між іншим, сказав:

— Багатьом людям, щоб позбутися тяжких хвороб, може допомогти такий простий засіб — купання в крижаній воді. Тільки це має відбувати-

ся без примусу й страху. За кілька таких занурень — енергії хвороб покидають тіло.

Та жодне надійне зцілення неможливе без попереднього перетворення душі. Якщо людина й далі живе неправильно, хвороби повертаються до неї.

… Доки вони снідали біля багаття, Вчитель заговорив знову:

— Я здогадуюся, що ти хочеш поспішити до своєї любої Оленки. Але перш ніж повернутися додому, тобі варто було б ще чимало чого навчитися, щоб справді допомагати людям! Чи хочеш ти цього?

— Ти все про мене знаєш?

— Я знаю все, що потрібно. Ти готовий залишитися зі Мною і вчитися?

— Так, я хочу вчитися! Я розумію, що життя в цьому тілі дароване мені саме з цією метою.

…Так Єлисей залишився із Вчителем.

* * *

А тепер погляньмо, як у цей час велося Оленці.

Коли вона прийшла до палацу, вартові й на поріг її пускати не хотіли, доки вона не показала персня й листа царевича.

Цар і цариця зустріли її неласкаво.

— Наш син одружився?! Без нашого відома?! — репетувала цариця.

— Цього не може бути! Це — самозванка, що зазіхає на престол! — обурювався цар.

— Хоча ні: це ж — почерк Єлисея і його печатка! — цариця простягла листа цареві, прочитавши його сама.

… Оленка тихенько стояла осторонь, чекаючи, доки вщухне ця буря емоцій.

Потім цар і цариця полагіднішали й стали розпитувати її про Єлисея.

Оленка розповіла все, що знала.

Так вона й лишилася жити в палаці.

… Минав час. Завдяки доброті Оленки її швидко полюбили не лише цар і цариця, а й всі придворні.

Тільки Оленку не тішило її нове життя. Не звикла вона без діла сидіти. А що їй в палаці робити? Всю роботу по господарству слуги виконують. Цар укази пише, міністрів вислуховує. Цариця за Єлисеєм сумує і слугам накази віддає.

І як тут Оленці доручення Єлисеєве виконати: життя в царстві кращим і добрішим зробити — вона поки не знала.

Одного разу взялася Оленка вдосвіта підлогу всюди вимити, та лише незручність із цього вийшла. Їй одній і половини роботи подужати не вдалося: палац — он який величезний! А тут вже й слуги прокинулися, перелякалися. Покоївки — в сльози: «Що ж це — ми прибираємо погано?! Нас тепер цариця вижене?!…»

Цар із царицею стали Оленку напучувати:

— Не твоя це справа — підлогу мити! Ти — царівна тепер! Ти царицею маєш стати!

Тоді Оленка мовить:

— А якою має бути моя справа?

… Цариця не змогла сказати Оленці, що її справа — відпочивати й вбрання собі обирати, життям у палаці насолоджуватися. Тому не змогла сказати такого цариця, що бачила: не важливо й не потрібно це Оленці…

Цар теж замислився.

А Оленка тут і каже йому:

— Позаяк я царицею мушу стати, то навчи мене — як ти всім царством керуєш!

… Відтоді став цар Оленці про справи державні розповідати.

Та й Оленка цареві теж чимало розповідала. Несправедливе вона завжди бачила І так про це цареві говорила, що він її порад став уважно дослухатися. Багато добрих справ стало чинитися за новими царськими наказами.

* * *

А Єлисей тим часом пізнавав науку про те, як здобути *Серце Вогненне*, великою силою наділене, здатне всіх любити. І — як допомагати людям, що на Землі живуть.

Щоранку його навчання починалося на світанку і закінчувалося надвечір. Але й вечори не минали даремно. Мудрі бесіди Вчителя з учнями наповнювали їх. Труднощі й негаразди багатьох людей, що приходили до Вчителя порадитися, а також Його відповіді — все це були уроки мистецтва пізнання душ — великих і малих, добрих і не дуже.

Одного разу Єлисей запитав у Вчителя:

— Як називати Бога, Котрому Ти служиш?

— Є чимало напрямків релігії та вірувань, багато імен, але Бог — один! Він — Творець усього Всесвіту! Він є всюди, хоча й невидимий для очей тіла. Проте Його можна побачити зором люблячої душі!

Бог — тут, до того ж щомиті! Він — не десь там далеко, а поруч із тобою, навколо тебе і в то-

бі. Але це можна пізнати лише люблячим серцем духовним.

Він тримає твоє життя у Своїх Руках. Він запропонував тобі найкращі умови для твого розвитку! Ти тепер зможеш швидко засвоїти Прямий Шлях від життя людського — до життя Божественного!

Творча Сила Бога перебуває «за порогом дверей», які ти зможеш відчинити просто зараз.

Любов, доброта душі — головна умова для цього! Ти й Бог тепер разом творитимете нову реальність твоєї долі, твого життя. Усе довкола оживе, засвітиться — від того Сонця, яке запалює в своєму серці людина, що любить Бога!

Подивися зараз на Сонце, що сходить! Світло Бога, Котрий зцілив твоє тіло, схоже на сонячне сяйво.

У грудях, де ти відчуваєш любов, міститься серце духовне. Воно починає свій розвиток — звідси.

В тобі вже прокинувся той осяйний і теплий стан душі, який називають любов'ю. Це сталося завдяки зустрічі твоїй з Оленкою.

Бог теж є Любов! Тільки Він — та Найвеличніша Душа, Котра любить усе й усіх!

Ти маєш дізнатися про Його Любов, Що є безмежно більшою за любов до однієї, нехай навіть найкращої у світі дівчини!

Також ти маєш пізнати Його Силу й Мудрість, Що більші за владу в будь-якім царстві!

Ти мусиш навчитися бути Богом і водночас залишатися Людиною!

Розвиненій людині до снаги це завдання. Проте дуже мало людей на Землі тепер перейма-

ються цим! Хоча саме в цім — призначення життя багатьох втілених людських душ!

Так, Творцем закладено в людях можливість свідомого вдосконалення душі та її зростання до пізнання Бога, до з'єднання з Ним!

… Почнімо з малого. Якщо ти зараз духовним серцем подивишся вперед, то зможеш огорнути любов'ю все те, на що дивишся.

Відчуй свій погляд із серця духовного — погляд душі! Можеш для початку відчути в грудях своє обличчя: очі, губи, опусти й підніми повіки, поворуши губами. Вимов душею побажання усьому живому: нехай буде в вас мир, любов, спокій!

Погляд люблячої душі — чутливий: він голубить своїми дотиками все живе, а не ковзає байдуже, як це можуть робити тілесні очі!

…Єлисей став навчатися цього.

Щодня він голубив живі створіння своєю любов'ю, що лилася з духовного серця. Він швидко зрозумів, що відстань тут неважлива: можна обіймати душею-любов'ю і тих, хто перебуває дуже далеко.

Невдовзі серце царевича стало горіти любов'ю постійно — як Сонце.

Тоді Вчитель сказав йому:

— Того, що ти пізнав, — достатньо, щоб людина сама була щасливою і небагатьом іншим людям тепло сердечне могла дарувати! Але щоб допомогти багатьом, щоб у своїй країні нове життя будувати і на всю Землю Любов поширити, — ти маєш стати значно більшим і сильнішим!

Блаженство здобуває той, хто дарує любов іншим!

А ставши Любов'ю Великою — поринає людина у Божественне Блаженство! Адже Бог є Любов!

Чи хочеш ти продовжити навчання?

— Так!

— Тоді ти маєш зростати душею, саме — стати незрівнянно більшим!

… І царевич залишився із Вчителем.

Хоча прагнув повернутися до Оленки й зробити і її щасливою, але розумів, що Бог хоче від нього більшого.

Став він навчатися, як зробити духовне серце величезним, щоб вміщувало людей не лише його царства, а й усієї Землі. І того, як людям духовно допомагати.

Вчитель йому казав:

— Так само, як ти навчився дивитися з серця свого вперед, ти можеш навчитися дивитися назад: у Глибини, звідки Світло Божественне йде.

Ти можеш потім поринати в це Світло, обіймаючи руками душі — ту Любов Божу.

А потім — вже разом із Богом — обіймай Світлом усе довкола!

… Вдалося Єлисеєві спершу ненадовго увійти в Потік Світла Божественного, Котрий, як нескінченна ріка, м'яко линув над землею. Тіло царевича стояло на землі, а душа — злилася з Божественним Світлом. Світло текло Потоком Ніжності над просторами, Його Ніжність і Турбота обіймали все живе. Єлисей намагався охопити собою теж — все це, наскільки ставало сил.

— Дух Святий — дбає про все на Землі! — пояснював Вчитель. — Цю Ріку Світла утворюють багато Великих Душ, Котрі у взаємному Злитті, ні-

би сонячний вітер, плинуть над поверхнею Землі. Вони — єдині в цім Потоці.

Людина — душею — теж може вливатися в цей Потік Світла і розчинятися в Злитті з Ним.

Ти — сам стань цим Світлом! Щоб це вийшло — велика любов-турбота до всіх створінь має сповнювати твоє серце!

… Зрозумів Єлисей, що має допомогти всім тим людям, що живуть у бідах і скорботах, котрих зустрічав він на своєму шляху. І не лише тим, яких бачив, а й багатьом іншим, що не бачать виходу з-під гніту печалі й зневіри, хвороб і страждань, а також з поневолення жагою наживи і влади…

Влилася його любов до Любові Духа Святого! Летів він душею в Потоці Світла-Любові, з Яким з'єднався!

Він забув, що десь є його матеріальне тіло.

Світло Божественне текло над землею й безліччю ніжних прозорих Рук пестило травинки та квіти, дерева, тварин, людей… Кожну людину в цім Світлі було видно наскрізь, кожного можна було обійняти чи взяти на долоню, роздивитися як душу…

У Потоці був світ Божественний, сущий просто тут, на Землі!

— Це — не уява твоя! — почув Єлисей слова Вчителя.

Потім Вчитель вів далі:

— Світ Світла й Любові, Витонченості й Чистоти насправді існує і цілком доступний для пізнання! В Ньому — і втілені люди могли б жити, втішатися насолодою гармонії, якби дотримувалися принципів спокою, ніжної любові-віддавання, любові-служіння!

Ключ до цього світу — любов сердечна. Цього досить просто навчити багатьох людей.

Але ключ любові сердечної відімкне й наступні двері — аж до Обителі Первісного!

…Єлисей знову занурився в Потік Божественного Світла-Любові! Навіть Оленки спробував він торкнутися цим Світлом: «Не знаю, кохана, чи почуєш ти? Але прошу: дочекайся мене! Мушу я вивчити Великі Закони Бога для життя людей! Як пізнаю їх, повернуся до тебе, Зіронько моя!»

Здалося Єлисеєві, що відчула Оленка його любов, та не побачила його, вирішила, що лише мариться їй милий…

Вчитель пояснив:

— Щоб одна втілена душа іншу душу чула на відстані — потрібно навчитися слухати й дивитися саме душею. Оленка цього ще не вміє. Та не журися: таке чисте й ніжне її кохання, що незабаром вона й це опанує!

* * *

А Оленка теж про Єлисея не забувала і прохання його: допомогти людям у царстві — думала, як виконати.

За час, доки про царевича Єлисея не було жодних звісток, цар звик радитися з Оленкою, перш ніж рішення ухвалювати й накази видавати. У царстві — добра та порядку більше від цього стало. Хоча й не скрізь…

Не можуть навіть розумні накази зробити злих людей — добрими, нечесних — чесними! Підлих і ницих завжди чимало! Вони шукають, як будь-яку добру справу на користь лише собі обернути! А за кожним — чи ж наглянеш?

Стала Оленка про це міркувати: «Звідки зло береться? Як із ним боротися варто?»

Пригадалося їй, як батько й матір доброти сердечної навчали. І вирішила Оленка, що треба, насамперед, дітей любові вчити, чесності й турботи про інших. Тоді виростуть з них люди добрі й буде зла на Землі менше!

А як навчати? Як до кожного дому увійти, кожній дитині урок добра дати? Адже дітей багато!… Наказом царським — їх добра ніхто не навчить!

Пригадала Оленка ті казки й старовинні сказання — про добро та любов, про правду і Бога справедливого, мудрого, що їй матінка в дитинстві розповідала. В кожній казці тоді все та́к цікаво було, що сиділа Оленка тихо-тихо й, тамуючи подих, слухала… І в них все завжди добре закінчувалося…

Та от Єлисей — не повернувся, жодної звістки про нього немає.

А вона так вірила, що він обов'язково повернеться — живий- здоровий!…

Оленка щодуху гнала від себе похмурі думки:

«Я його чекаю, кохаю його, він повернеться! А я обіцяла за царством наглядати, доки його немає… Ось і маю вигадати, як це добре зробити!»

Оленка рішуче взяла перо й папір і почала записувати ті казки й сказання, що пам'ятала, а чого не пам'ятала — сама вигадувала. «Якщо будуть їх усім дітям читати, то й вийдуть уроки доброти, що до кожного дому увійти зможуть!»

* * *

Якось цар занедужав, про смерть близьку замислився… І вирішив, що, перш ніж помре, має

він свого наступника побачити! Вирішив він: час Оленці нареченого знайти. І вигадав, як це зробити.

Сказав він про це Оленці. А вона рішуче відмовляється:

— Я — заміжня жінка, а не вдова чи дівка на виданні! Ніхто Єлисея мертвим не бачив! Отже, живий він! Не вірю я, що він помер! Чекатиму на нього! Якщо треба, сама царством керуватиму!

А цар їй мовить:

— Не твоя тут воля, моя! Царівна має ще одне завдання, якого ти без чоловіка не виконаєш! Завдання це — спадкоємця народити! Не буде спадкоємця — почнуться заколоти й війни! Не від бажання твого все залежить!

А щоб не вибрала ти чоловіка негідного, я його перед смертю побачити хочу!

Я закличу гостей знатних з усього царства! Та й з інших царств також! Влаштуємо бал! А щоб ніхто не дізнався, котра є царівна, і перед тобою улесливих слів не промовляв — усі в масках будуть! Тоді ти з кожним поговориш. А потім вже й маски всі поскидають… Тут і вибереш, хто тобі миліший лицем і душею! І не сперечайся! Я тут поки цар!

Гадаєш, мені це не болить? Думаєш, я сина свого забувся? Ні! Але про царство — дбаю передусім!

… Оленка зітхнула та змовчала. Пішла до себе, міркуючи: що ж робити, як бути?! «Що ж робити мені, Єлисею? Чує моє серце, що ти — живий! Проте, можливо, і без тіла душа — жива? Певно тому, як про тебе думаю, — обличчя твоє бачу, поруч тебе відчуваю? Допоможи!»

* * *

Довго чи ні, а засвоїв царевич за цей час чимало. Однак не розповісти про це словами звичайними! І не вмістити в сказання усе, що душа пізнати може!

Навчився Єлисей із Богом говорити, поради Бога душею чути. Зливатися зі Світлом Божественним стало для нього звичним. Навчався Єлисей і того, як ставати серцем духовним все більшим і більшим, щоб вміщувало воно і поля, і гори, й річки, і всіх людей, що живуть на Землі…

Навчався Єлисей і того, як, ставши Потоком Світла Божественного, в цьому Потоці очищувати і власне тіло, й тіла інших людей.

Показав йому Вчитель і те, як зливатися зі Світлом Землі.

Руки душі Єлисеєві, руки серця духовного — зміцніли. І легко тримав він простір, як на таці величезній, — на своїх руках зі Світла.

Тепер почувався він — ніби Богатирем зі сказань стародавніх із теплом світлозарним, як гора великим.

Як своє власне серце — відчував він тепер серце Землі — любляче й Вогненне!

Зрозумів він, про що в сказаннях та казках йдеться: що Земля — усім Матінка, а Бог — усім Батько!

Ще Єлисей дивився як Вчитель зцілює різні хвороби.

І сам тепер Єлисей відповідав на запитання людей, які приходили, робив те, що знав.

А згодом показав царевичу Вчитель як зливатися з Творчим Вогнем Бога.

І тоді збагнув царевич призначення *Вогненного Серця*, про Яке говорив йому Бог. Ніби частка Божественного Вогню, піднявшись із Глибин, жила тепер в духовному серці Єлисея.

Із Глибин дивився він на все. І сенс того, що відбувається, розкривав йому Бог.

Одного разу Вчитель промовив:

— Ти пізнав Творця всього сущого. Ти відчув, який Він безмежний, наскільки нескінченно могутня Його Сила!

Кожен, хто входить до Обителі Його, зливається з Ним в Одне!

Той, Хто стає з Ним Одне, — Той може жити в Обителі Творця й нести Його Світло людям, пояснювати Його Закони.

Всі люди — діти Божі. Та вони забули про це!

І все ж, вони здатні пізнати це, вдосконалюючи себе.

А ті, Що досягли Досконалості, — вливаються душами в Творця! Саме для цього вони й посилаються на Землю! Саме в цьому — сенс, призначення життя людського на Землі!

Той, хто пізнав Бога в собі, у своєму розвиненому духовному серці, пізнає Бога й у всій Світобудові! Така Людина здатна чимало здійснити на добро людей, злившись із Божественною Силою!

Ну ось! Навчив тебе усього, чого мав навчити!

… Вчитель засяяв яскравим білим сяйвом. Він простяг Руки Душі — і з'єднався з Божественним Світлом-Вогнем в Одне. Його матеріальне тіло зникло в спалаху сліпучого Світла.

Єлисей спробував зробити те саме, та лише увійшов душею в Божественний Вогонь, тіло ж, як і раніше, лишалося в світі матерії.

Вчитель знову з'явився поруч із Єлисеєм:

— Зараз ти ще не зможеш потрапити в світ Вогненний разом із тілом. Але ти маєш знати, що це — можливо. Шукай, як це здійснити! Адже вдосконалення не знає меж!

Та поки — твоє завдання: служити людям тими знаннями, що ти вже маєш. Це — головне, для чого ти лишився жити в цьому тілі.

Ти переміг смерть одного разу, а отже, можеш дізнатися й про те, як змінити тіло так, щоб смерть не торкнулась його ніколи!

Втім, достатньо й безсмертя душі в Єдності з Божественним Світлом. Це є те, що ти вже пізнав і не маєш ніколи втратити!

— Невже можливо це втратити?

— Можливо. Чимало хто, повернувшись до мирського життя після Великого Навчання, поступово забував Чистоту Єдиного Джерела Життя в усьому Всесвіті, що є Найвищою Метою пізнання для кожного. Вони поринали в насолоду від користування своєю силою та владою. А в замилуванні собою і самовозвеличуванні — втрачається зв'язок із Богом!

Якщо знання про сенс буття зникає в масштабах цілих країн, духовне в житті людей поступається місцем матеріальному.

Такі країни поступово занепадають. При цьому правителі потопають в розкошах, а народ скніє у злиднях. Тоді починаються природні катаклізми чи війни, що спричиняють загибель країни.

Так діють Закони Світобудови, що не дають насильству й ненависті довго торжествувати. Це могло статися і з твоєю країною.

Зараз же — все можна змінити на краще!

Ти маєш допомогти прозріти багатьом добрим душам, багатьох людей навчити законів Доброти.

Оленка тобі в цім допоможе. А ти — допоможеш їй, навчивши того, що тепер знаєш.

Тобі варто поспішати. Твій батько хоче видати її заміж.

Ось тобі кінь. Позаяк ти ще не вмієш миттєво переміщувати тіло в будь-яке місце — він допоможе тобі.

… Вчитель простяг Єлисеєві вуздечку прекрасного білого коня, а Сам знову зник у яскравому спалаху Світла.

Єлисей покликав:

— Вчителю!

— Так, Я — тут! Я всюди й завжди буду поруч із тобою й тобі допомагатиму! Але діяти тобі вже час самому! Рушай, не гай часу!

… Єлисей скочив на коня й помчав, як вітер.

* * *

Єлисей під'їхав до палацу. Там гучно грала музика, гості в масках ходили по залах, частувалися вишуканими стравами, провадили порожні бесіди.

Як же відвик Єлисей від такого життя! Якими безглуздими й нікчемними здавалися йому тепер такі забави!

За час, коли він був із Вчителем, Єлисей звик, що життя його вимірюється не зовнішніми подіями, а сходинами духовного пізнання!

Хоча… не так давно він сам жив отаким порожнім життям і не уявляв, що буває інакше!…

Щоб його не впізнали дочасно, Єлисей теж вдяг маску й увійшов до бальної зали палацу.

«Невже Оленці це потрібно? Не може такого бути!» — думав він.

Єлисей став біля вікна й почав шукати поглядом Оленку. Він швидко її знайшов.

Вона відчула його погляд, подивилася в його бік, підійшла й стала поруч:

— Чому Ви не танцюєте?

— Мені не подобається цей бал.

— Мені теж…

— А ще — я одружений і не шукаю собі нареченої. Я кохаю її, мою обраницю й дружину!

— Я теж заміжня й не хочу іншого чоловіка, крім того, котрого люблю усім серцем. Але… — Оленка замовкла, щоб не обмовитися: їй суворо заборонили видавати себе.

Проте Єлисеєві було достатньо того, що вона сказала. Він зняв маску.

Оленка теж відкрила обличчя, не вірячи власним очам. Адже замість худого, змученого хворобою царевича, якого вона бачила востаннє, перед нею стояв преображений, сяючий Світлом Єлисей! Сльози щастя полилися з її очей.

У метушні балу ніхто не звернув уваги на двох закоханих, що, нарешті, знайшли одне одного!

— Чому тебе не було так довго?

— Пробач мені, кохана, я мав не лише одужати, а й багато чого навчитися. Ходімо звідси, я розповім тобі про все!

*** * ***

Що сказати вам насамкінець, любі читачі й слухачі?

Звісно, Єлисей навчив Оленку всього, чого навчився сам.

Звісно, він вилікував свого батька.

Звісно, він чимало змінив у своїй країні.

Він проголосив відкрито правду про Бога, про Божественні Закони Добра, Любові, Гармонії, Справедливості!

Встановлені Єлисеєм порядки не суперечили Законам Божественним. І тепер ті Закони життям людей стали керувати. А зло — саме на себе покарання вмить накликало.

Потім Єлисей і Оленка поїхали по багатьох інших країнах і розповіли людям про те, що самі пізнали.

А ще в Єлисея й Оленки з'явилися діти — син і донька.

І, звісно, всі були щасливі!

*** * ***

Такий у нашого сказання щасливий кінець.

Ось тільки здогадайтеся, любі: навіщо цю історію розказано?

Можливо, як перегорнете останню сторінку сказання, щось чудесне почне відбуватись і з вами?

І, можливо, ви тепер знаєте, що для цього потрібно робити?

А той, хто пішов шляхом Любові й Добра, невдовзі й поради Божі почує, і поміч від Бога явною для нього стане!

Ну ось, тепер — сказанню нашому кінець…

Чи, можливо, це — лише ПОЧАТОК?

Рекомендована література

1. Антонов В.В. (ред.) — Духовна робота з дітьми. «New Atlanteans», 2008.
2. Антонов В.В. — Екопсихологія. «New Atlanteans», 2008.
3. Антонов В.В. — Духовне серце — Релігія Єдності. «New Atlanteans», 2008.
4. Зубкова А.Б. — Казка про царівну Несміяну та Івана. «New Atlanteans», 2007.
5. Зубкова А.Б. — Добриня. Билини. «New Atlanteans», 2008.
6. Зубкова А.Б. — Діалоги з Піфагором. «New Atlanteans», 2008.
7. Зубкова А.Б. — Божественні Притчі. «New Atlanteans», 2008.
8. Зубкова А.Б. (упорядник) — Книга Народжених у Світлі. Откровення божественних Атлантів. «New Atlanteans», 2008.
9. Зубкова А.Б. — Притчі Лао-Цзи. «New Atlanteans», 2011.
10. Зубкова А.Б. — Притчі про старця Зосиму. «New Atlanteans», 2012.
11. Зубкова А.Б. — Добрі казки. «New Atlanteans», 2016.

12. Зубкова А.Б. — Сказання про Раду та Олексія. «New Atlanteans», 2018.